

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra divadelních, filmových a mediálních studií

Bakalářská diplomová práce

Edge of Darkness - analýza seriálu

Edge of Darkness - analysis of series

Olomouc 2011

Autor: Ondřej Kopřiva (Filmová věda / Anglická filologie)

Vedoucí práce: Mgr. Michal Sýkora, Ph.D.

Chěl bych poděkovat Mgr. Michalu Sýkorovi, Ph.D. za odborné vedení práce a také svým rodičům za stylistickou korekturu psané práce.

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně a na základě uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 3. května 2011

.....

Ondřej Kopřiva

Obsah:

1. ÚVOD.....	4
1.1 CÍL PRÁCE	4
1.2 TERMINOLOGIE	5
1.3 VYHODNOCENÍ POUŽITÉ LITERATURY	6
1.4 POZNÁMKA K PSANÍ NÁZVŮ A CITACÍ	8
2. EDGE OF DARKNESS	8
2.1 ZÁKLADNÍ INFORMACE	8
2.2 SHRnutí DĚJE A NARATIVNÍ ANALÝZA	11
2.3 HISTORICKÝ KONTEXT	17
2.4 EKOLOGICKÉ ASPEKTY SERIÁLU	26
2.5 MÝTICKÉ ASPEKTY	31
2.6 TRUCHLENÍ A SMUTEK	35
3. ZÁVĚR	40
4. ANOTACE	42
5. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	44
6. INTERNETOVÉ ZDROJE	46
7. AUDIOVIZUÁLNÍ ZDROJE.....	48
8. PRAMENY	48
9. OBRAZOVÁ PŘÍLOHA	49

1. Úvod

1.1 Cíl práce

V této práci budu analyzovat šestidílný seriál *Edge of Darkness*, který byl natočen a uveden v první polovině 80. let. Hlavním hrdinou je inspektor Ronald Craven, kterému neznámý vrah před jeho vlastníma očima zastřelí dceru. Truchlící vdovec se v průběhu děje vyrovnává se ztrátou a hledá odpověď, proč zabily jeho dceru. Vyšetřování nabere nový směr, když zjistí, že Emma patřila k enviromentální organizaci, která se snažila rozkrýt nezákonné machinace s obohacováním plutonia. Seriál vznikl v koprodukcii britské BBC a americké produkční společnosti Lionheart Television International.¹ V České republice nebyl nikdy odvysílán, proto je u nás téměř neznámý.² Jeho filmový remake se v našich kinech promítal, ale práce se zaměří na původní seriál. Seriál i film režíroval Martin Campbell.

Kulturní i společenskou významnost seriálu dokládá nejen to, že díky své popularitě byl deset dní po odvysílání poslední epizody znovu celý odvysílán,³ ale že se umístil na patnáctém místě v seznamu nejlepších britských seriálů podle Britského Filmového Institutu⁴ a získal šest výročních cen BAFTA.⁵ Analýza se zaměří na

¹ IMDB. 1990. "*Edge of Darkness*" (1985) – *Company credits* [online]. [cit. 16. 02. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.imdb.com/title/tt0090424/companycredits>>.

² ČSFD. 2001. *Edge of Darkness* (1986) [online]. [cit. 16. 02. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.csfd.cz/film/82171-edge-of-darkness/>>. Na České filmové databázi (csfd.cz) má seriál v současnosti – 3. 5. 2011- jedenáct hodnocení v porovnání s celovečerním filmem (<http://www.csfd.cz/film/244957-na-hrane-temnoty/>), který hodnotilo 3851 uživatelů. Na stránce FDb.cz záznam o seriálu chybí úplně. Hodnocení celovečerního filmu je na ČSFD 63 %. Jestliže je povědomí o seriálu v naší zemi mizivé, znalost seriálu je v zemi jeho vzniku do jisté míry generačně omezena. John Caughie v úvodu ke knize zjišťuje, že nová generace (tj. ta která jej díky svému mládí nemohla vidět v premiérovém vysílání v televizi) jej jednoduše nezná.

³ CAUGHIE, John. *Edge of Darkness*. London:British Film Institute, 2007, p. 160. ISBN 978-1844572007. p. 7. Původně byl vysílán každé pondělí na BBC 2, od 4. listopadu do 9. prosince. Pro uvedení na BBC 1, byl uváděn ve třech večerech (19-21. prosince) v dvouhodinových epizodách (vysílaly se vždy dvě epizody za sebou).

⁴ BFI. 2006. *The BFI TV 100 an introduction* [online]. [cit. 16. 02. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.bfi.org.uk/features/tv/100/articles/100.html>>. Vyhodnoceno britskými filmovými kritiky a profesionály. V úvodu k seznamu uvádí Christopher Dunkley, že zatímco různé země měla významná kinematografická hnutí (francouzská ‚nová vlna‘, v Itálii neorealismus) tak talent se ve Velké Británii uplatnil spíše na malé obrazovce, než na velkém plátně.

různé významové roviny seriálu (např. teorii Gaia), jeho narativní struktury a místo v kontextu britské seriálové produkce tehdejší doby. V úvodu práce bude seriál zasazen do širšího společensko-historického kontextu 80. let vlády Margaret Thatcherové a konce studené války. Dále pak budu analyzovat ekologickou stránku seriálu a zapojení teorie Gaia do děje. Samostatnou kapitolu věnuji zobrazení truchlení v seriálu a mýtickým prvkům, kterými se při psaní inspiroval scénárista. Seriál bude analyzován v podobě, v jaké byl uveden na DVD (*Edge Of Darkness - The Complete Series* [1985], BBC Worldwide, 2003), tedy bez přerušování děje reklamami.⁶

1.2 Terminologie

Edge of Darkness je šestidílný seriál, jehož jednotlivé epizody na sebe bezprostředně navazují. Tyto dvě klíčové informace, ohledně rozsahu a návaznosti pomohou v určení toho, jestli je *Edge of Darkness* seriál, série nebo minisérie. Podle Jakuba Kordy, který tyto tři formy rozlišuje v skriptech *Úvod do studia televize*,⁷ sérii tvoří dějově uzavřené epizody, seriál je naproti tomu příkladem kumulativního narativu, kdy jednotlivé epizody na sebe dějově navazují. Jak píše Ellis: “seriál implikuje nějaký narativní vývoj a konec, zatímco série nikoliv”⁸ a “[u série], je každá epizoda soběstačná a velmi malý narativní vývoj je naznačen od epizody k epizodě.”⁹ Seriál dále Korda dělí podle toho, zda má stanovený počet dílů (uzavřený), či nikoliv (kontinuální). Pokud bychom zůstali jen u tohoto duálního rozdělení, *Edge of Darkness* by byl klasifikován jako uzavřený seriál. Třetí kategorie, mini-série, záležitost zařazení dále komplikuje. Mini-série je paradoxně navzdory svému názvu,

⁵ Ocenění získal seriál v kategoriích Drama/Seriál, Nejlepší Herec - Boba Peck (nominován byl i Joe Don Baker), Kamera – Andrew Dunn, Zvuk -Dickie Bird, Rob James, Christopher Swantoni, Tony Quinn, Střih - Ardan Fisher, Dan Rae a Hudba – Eric Clapton a Michael Kamen. The BAFTA site. 2008. *Awards database* [online]. [cit. 16. 02. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.bafta.org/awards-database.html?year=1985&category=Television&award=false>>.

⁶ Seriál byl totiž při opakování vysílán v lehce upravené podobě během a v roce 1992 s první epizodou kompilační a dalšími čtyřmi v normálním znění.

⁷ KORDA, Jakub. *Úvod do studia televize*. Olomouc:Univerzita Palackého, 2005.

⁸ ELLIS, John. *Visible Fictions*. London:Routledge, 1992, p. 312. ISBN 978-0415075138. p. 123.

⁹ Tamtéž p. 124.

který naznačuje určitou spjatost se sérií, blízká seriálu v otázce kumulativního narativu. Tento prvek je zde natolik dominantní, protože příběh mini-série “je strukturován ve smyslu jednotného textu“.¹⁰ *Edge of Darkness* by tedy mohl být stejně dobře zařazen mezi mini-série či seriály. Rozhodnutí nazývat jej dále v textu seriálem jsem učinil na základě názvu ocenění BAFTA, které *Edge of Darkness* získal - Drama Series/Serial.

1.3 Vyhodnocení použité literatury

Vzhledem k tomu, že v českém prostředí neexistuje česky psaná primární literatura k danému tématu, tak jsem při psaní této práce čerpal téměř výhradně z anglicky psaných zdrojů. Základním zdrojem informací pro tuto práci je kniha *Edge of Darkness* od Johna Caughieho¹¹. Tato monografie je výhradně zasvěcená zde zkoumanému seriálu. V knize jsou v samostatných kapitolách zpracovány např. produkční informace, téma smrti a smutku či společensko-politické souvislosti seriálu. Caughieho metodu je uvedení citátu (Karla Poppera, Sigmunda Freuda či Virginie Woolfové) na začátku kapitoly, aby pak s touto tezí na zřeteli mohl analyzovat konkrétní aspekt seriálu. Na konkrétních scénách ze seriálu tak potvrzuje správnost této domněnky. Caughieho kniha je základním zdrojem pro tuto práci, v rámci celkové vyváženosti však bylo třeba neomezit se pouze na ni. Dalšími významnými zdroji jsou kapitoly věnované seriálu v knihách *British Television Drama in the 1980s* od Andrew Lavendera¹² a v knize *Eco-Media* od Seana Cubbitta.¹³ Lavenderův přístup k seriálu je převážně historiografický, ale částí věnuje i interpretačnímu rozboru několika scén. Cubbit oproti němu využívá estetickou metodu z Kantovy Kritiky čistého rozumu. Nové pohledy na seriál nabízí také

¹⁰ KORDA, Jakub. *Úvod*. str. 51.

¹¹ Tato publikace pochází z ediční řady TV Classics od Britského filmového institutu, která se zaměřuje na významné televizní seriály jako například *Seinfeld*, *Star Trek* či britský *Kancl*. Cílem této řady je kritické čtení vybraného seriálu, spolu s pečlivým výzkumem tématu, doplněno o osobní názor autora na klasický seriál. Caughie je profesorem filmových a televizních studií na Univerzitě v Glasgow. CAUGHIE, cit. 3.

¹² LAVENDER, Andrew. „Edge of Darkness“ In BRANDT, George W. et al. *British Television Drama in the 1980s*. Cambridge University Press, 1993. 304 p. ISBN 978-0521427234.

¹³ CUBITT, Sean. *EcoMedia*. Amsterdam:Rodopi, 2005. p. 178. ISBN 90-420-1885-2.

přednáška Jima McGuigana¹⁴. Pro kapitolu o ekologických aspektech jsou klíčové knihy Jamese Lovelocka *Gaia vrací úder*¹⁵, *Gaia: živoucí planeta*¹⁶ a především *Gaia A New Look At Life on Earth*¹⁷, kterou se inspiroval scénárista seriálu. Autor se zde logickou indukcí snaží dokázat správnost své hypotézy na různých příkladech. James Lovelock je nejhlasitějším zastáncem teorie Gaia, i když jak sám tvrdí, nikterak dogmatickým. Významným zdrojem informací byla, kromě faktických informací na imdb.com, fanouškovská internetová stránka Northmoor¹⁸, která pod svou hlavičkou sdružuje naskenované články z časopisů a novin k tématu, přepsané poznámky od scénáristy ohledně té části příběhu, která není přímo v seriálu zobrazena a také životopisy jednotlivých postav. Mezi několik málo česky psaných zdrojů patří skripta pro distanční studium Jakuba Kordy¹⁹. Z ediční řady Dějiny států pochází knihy, *Dějiny Velké Británie*²⁰ a *Dějiny Spojených Států Amerických*²¹, kde jsou obecné informace o historii obou zemí přesně, avšak stručně uvedeny. K úvodnímu historickému zařazení jsem také čerpal z knihy Henryho Kissingera *Umění Diplomacie*²², jež nabízí zákulisní pohled na nejvyšší politiku Spojených Států Amerických. Kapitola z knihy *Deciding factors in British politics*²³, věnovaná

¹⁴ Prezentovaná na Mezinárodní konferenci televizních studií v Londýně roku 1986 MCGUIGAN, Jim. *The Cognitive Dimension – ‚Edge of Darkness‘*. London: 1986. p. 13.

¹⁵ LOVELOCK, James. *Gaia vrací úder*. Praha: Academia, 2009. s. 196. ISBN 978-80-200-1687-4.

¹⁶ LOVELOCK, James. *Gaia: živoucí planeta*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, Ministerstvo životního prostředí, 1994. 224 s. ISBN 90-204-0436-8.

¹⁷ LOVELOCK, James. *Gaia A New Look At Life On Earth*. 4 vyd. Oxford: Oxford University Press, 2000. 148 p. ISBN 0-19-286218-9.

¹⁸ NORTHMOOR. 2002. *Edge of Darkness* [online]. [cit. 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: < <http://fabulousbakers.tripod.com/edge/main.html> >.

¹⁹ KORDA, Jakub. *Úvod do studia televize*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. s. 77. ISBN 80-244-1135-0.

²⁰ MORGAN, Kenneth O. *Dějiny Británie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999. s. 639. ISBN 80-7106-347-9.

²¹ TINDALL, George B., SHI, David E. *Dějiny Spojených Států Amerických*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008. s. 904. ISBN 978-80-7106-588-3.

²² KISSINGER, Henry. *Umění diplomacie: Od Richelieua k pádu Berlínské zdi*. Praha: Prostor, 1996. s. 946. ISBN 80-85190-59-1.

²³ GREENAWAY, John, SMITH, Steve, STREET, John. *Deciding factors in British politics*. London: Routledge, 1992. s. 272. ISBN 978-0415020152.

jaderné energii nabídla fundovaný vhled do této problematiky. Časopis *TV Guide* věnoval seriálu, u příležitosti jeho remasterovaného vydání na DVD, dva obsáhlé články²⁴. V nich je podrobně zmapován vznik seriálu a obsahují cenné faktické údaje. Prostřednictvím půlhodinového dokumentu *Magnox: the Secrets of Edge of Darkness*²⁵, vytvořeného jako bonusový materiál na remasterované DVD z roku 2003, jsem se seznámil s motivacemi autorů seriálu.

1.4 Poznámka k psaní názvů a citací

Názvy děl jsou v textu psány kurzívou, primárně v překladu (v případě, že dílo bylo uvedené i v České republice) a sekundárně s originálním názvem v závorce, pokud jde o dílo, jež u nás nebylo uvedeno, je uveden pouze originální název. Při dalších zmínkách je název ponechán bez dodatku v závorce. Seznam všech citovaných děl je uveden na konci práce. Jelikož většina pramenů bude z anglicky psaných zdrojů, uvádím v práci citace ve vlastním překladu, stejně jako citace ze seriálu či filmu. Termín a zkratky ponechávám v originálním znění s přeloženým názvem v závorce, když je termín poprvé zmíněn.

2. Edge of Darkness

2.1 Základní informace

Seriál z pera Troy Kennedy Martina byl napsán v letech 1983 a 1984. Otázka autorství v televizi je poněkud komplikovanější. U tohoto seriálu můžeme za tři autory považovat producenta Micheala Wearinga, režiséra Martina Campbella a scénáristu Troye Kennedy Martina. Aniž bych chtěl snižovat podíl prvních dvou jmenovaných na výsledku, tak samotný fakt, že u každé epizody jméno scénáristy uvedeno figuruje již jako třetí titulky (po titulcích hlavních dvou hereckých

²⁴ PIXLEY, Andrew (June 2003). "Get It While It's Hot: Flashback – Edge of Darkness (Part One)". *TV Zone* 163, : p. 52–57. ISSN 0957-3844 a PIXLEY, Andrew (July 2003). "Into The Shadows: Flashback – Edge of Darkness (Part Two)". *TV Zone* 164, 2003, p. 48-53. ISSN 0957-3844.

²⁵ *Magnox: The Secrets of Edge of Darkness*. [Bonusový materiál na DVD]. BBC Worldwide, 2003.

představitelů, tj. Joe Don Bakera a Boba Pecka)²⁶ vypovídá o jeho privilegovaném postavení. Navíc se scenáristou jako hlavním autorem u tohoto seriálu pracuje i odborná literatura,²⁷ lze jej tedy považovat za autora hlavního, nikoliv však výhradního. Jeho význam podtrhuje i fakt, že text scénáře všech epizod byl dokonce publikován knižně – pět let po premiérovém uvedení v televizi.²⁸

Autor seriálu byl v 80. letech již etablovaný autor. Začínal psaním scénářů televizních her, například jeho první scénář k *Incident at Echo Six*, které Caughie uvádí jako předchůdce televizních seriálů. V roce 1962 byl spolutvůrcem policejního seriálu *Z Cars*, který získal velkou popularitu a dočkal se téměř osmi set epizod a byl přelomový v realistickém zobrazení policie. Většinu svého díla napsal pro televizi,²⁹ kde vytvořil scénáře k některým epizodám seriálu *Reilly, Ace of Spies* nebo *The Sweeney*. V osmdesátých letech zadaptoval román Anguse Wilsona *The Old Men at the Zoo*. Přestože pracoval zejména v televizi, tak v šedesátých letech napsal scénář k celovečernímu filmu *The Italian Job* s Michalem Cainem v hlavní roli.³⁰

Původní název seriálu byl *Magnox* podle typu jaderného reaktoru.³¹ Z právních důvodů BBC od tohoto názvu upustila a nahradila jej nejdříve titulem *Dark Forces* (Temné síly)³² a nakonec seriál pojmenovala *Edge of Darkness* (doslovně přeloženo

²⁶ Navíc v poslední epizodě je jeho jméno uvedeno jako první v závěrečných titulcích. „Edge of Darkness by Troy Kennedy Martin“

²⁷ John Caughie ve knize *Edge of Darkness* i Andrew Lavender v kapitole o seriálu v knize *British Drama in the 1980s*.

²⁸ KENNEDY MARTIN, Troy. *Edge of Darkness*. London: Faber and Faber, 1990, p. 201, ISBN 0-571-14194-3.

²⁹ „Televize opravdu vyhovuje mému způsobu, protože je to dlouhá forma, je to jako psaní románu a filmy jsou vlastně jen takové povídky.“ COOKE, Lez „Troy Kennedy Marty – Forty Years of Writing for the Screen“ *Television and New Media* Volume 2 Issue 2 May, 2001 p. 167-180. ISSN 1552-8316. p. 175.

³⁰ BFI Screenonline. 2003-10. *Martin, Troy Kennedy (1932-2009)* [online]. [cit. 16. 02. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.screenonline.org.uk/people/id/473113/>>.

³¹ Reaktory typu ‚Magnox‘ byli první generací komerčních jaderných reaktorů a výhodou byla rychlá výroba plutonia, nevýhodou však bylo, že neměnil teplo v energii dostatečně efektivně. UK Parliament. *Nuclear Energy Option in the UK 2003*. [online]. [cit. 16. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.parliament.uk/documents/post/postpn208.pdf>>.

³² V odkazu na větu, kterou Jedburgh adresuje Jerryemu Groganovi – „You are part of dark forces that rule the world“ („Jste součástí temných sil, které vládou světu“).

jako Hrana temnoty - český distribuční překlad filmového remaku se stejným názvem byl *Na hraně temnoty*).

Rozpočet seriálu činil 2 miliony liber, z toho necelou čtvrtinou (400 tisíc) zaplatila americká produkční společnost Lionheart Television International.³³ Jediným požadavkem amerických koproducentů bylo údajně podle producenta Wearinga, aby se postava Jedburgha objevila již v první epizodě,³⁴ aby zaujali americké diváky, oproti původně plánovanému představení postavy až v druhé epizodě. Joe Don Baker, americký herec, který tuto postavu ztvárnil, uzpůsobil své finanční požadavky na honorář,³⁵ aby se v seriálu mohl objevit, a později si chválil určitou velkorysost při produkci seriálu.³⁶

Hudbu k seriálu složil slavný kytarista Eric Clapton³⁷ spolu s hudebním skladatelem Michaelem Kamenem. Hlavním hudebním motivem je táhlý kytarový riff, který doprovází syntetizátor. Michal Kamen v dokumentu *Magnox* říká, že rozsah hudby složené pro seriál byl, vzhledem k rozsahu 300 minut, velmi skromný. Ostatně i soundtrack k seriálu trvá necelých 20 minut.³⁸ To znamenalo, že většina hudby se v seriálu často opakuje. Povědomý hudební motiv tak nahrazuje seriálovou znělku tím, že s výjimkou páté epizody, zazní v úvodu každé epizody.

Při prvním setkání Cravena s Jedburghem v potměšilém baru, kdy postavy jsou nasvíceny zespu a zní píseň "Time of the Preacher" countryového zpěváka Willieho Nelsona (z jeho alba *Red Headed Stranger* z roku 1975). Jedná se o nejvýraznější popkulturní odkaz v seriálu. Nejdřív je píseň přehrána ve scéně když

³³ LAVENDER, cit. 12, p. 104.

³⁴ Objeví se v jediné krátké scéně, kdy předá Pendletonovi americké satelitní snímky. Celé scéna netrvá ani minutu. CAUGHIE, cit. 3, p. 14.

³⁵ IMDB. 1990. "*Edge of Darkness*" (1985) – *Trivia* [online]. [cit. 16. 02. 2011]. Dostupné z WWW: < . <http://www.imdb.com/title/tt0090424/trivia>>.

³⁶ V dokumentu *Magnox* zmiňuje, že zde se na rozdíl od jeho televizní práce v americe nebere první dobrý pokus. *Magnox: The Secrets of Edge of Darkness*. [Bonusový materiál na DVD]. BBC Worldwide, 2003.

³⁷ Eric Clapton hrál titulní skladbu na svých koncertech (vydána i na živém albu *24 nights*, které zachycuje výběr z jeho koncertů v Royal Albert Hall v letech 1990-91).

³⁸ WIKIPEDIA. 2001. "*Edge of Darkness(soundtrack)*"[online]. [cit. 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: < http://en.wikipedia.org/wiki/Edge_of_Darkness_%28soundtrack%29>.

Craven prohledává Emmin pokoj, později si na text písně vzpomene Jedburgh na večeři („When you think it's over, it only begun“ – „Když už si myslíš, že to skončilo, tak to teprve začalo“) s Cravenem, a ještě se k němu vrací, aby vysvětlil že „Preacher“ (kazatel) v tomto kontextu znamená zbraň. Tato píseň také zazní při posledním setkání Jedburgha s Cravenem, kdy jsou oba, po kontaktu s plutoniem, na pokraji smrti.

2.2 Shrnutí děje a narativní analýza

Nyní bych rád ve stručnosti představil děj celého seriálu, abych k němu mohl později odkazovat v následujících kapitolách. Podrobné zrekapitulováním poměrně složitého děje by také mělo vést k větší přehlednosti práce. John Caughie mluví o tom, že celkové propojení jednotlivých událostí je jako řetěz, kdy jednotlivé události nejsou důležité samy o sobě, ale jen ve spojitosti s ostatními.³⁹ Chatman píše: „Už od Aristotela se má za to, že události v narativech jsou zásadním způsobem souvztažné, že se zřetězují a jedna z druhé vyplývají.“⁴⁰ Kromě příběhu, bývá také důležité určení jeho vypravěče, protože hledisko, z kterého děj vnímáme, může být stejně významné jako příběh sám.⁴¹ Postava Cravena v seriálu by mohla kandidovat na tuto pozici, protože právě jeho voiceovery a vzpomínky v průběhu celého seriálu slyšíme a vidíme. Není to však jediné hledisko, které seriál uplatňuje, protože jinak bychom nemohli sledovat paralelně rozvíjené akce v páté a šesté epizodě. Cravena tedy doplňuje nespécifikovaný objektivní vypravěč.

První epizoda nese název „Compassionate leave“ (Soucitný odchod). Začíná záběrem na vlak, který odváží neznámý náklad.⁴² Inspektor Craven (Bob Peck)

³⁹ „*Edge of Darkness* buduje propojený svět, který může být zmapován spíše než narativní svět, který bude stopován“ CAUGHIE, cit. 3, p. 61.

⁴⁰ CHATMAN, Seymour. *Příběh a diskurz : Narativní struktura v literatuře a filmu*. 1. vyd. Brno : Host, 2008. 328 s. ISBN 978-80-7294-260-2. s. 45.

⁴¹ Například v některých recenzích na filmové adaptaci seriálu se objevil názor, že příběh z Jedburghovy perspektivy by mohl být zajímavější. FUKA, František. FFFilm. 2007. *Recenze: Na hraně temnoty [Edge of Darkness] - 60%* [online]. [cit. 24. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://fffilm.fuxoft.cz/2010/02/recenze-na-hrane-temnoty-edge-of.html>>.

⁴² Přestože není náklad nikde v seriálu identifikován, jde, jak Caughie uvádí, o reaktor typu Magnox. CAUGHIE, cit. 3, p. 90.

vyšetřuje zfalšované volby v hornických odborech. Když se Craven vrací domů se svou dcerou Emmou (Joanne Whalley), překvapí dvojici střelec ze zálohy, který vykřikne jeho jméno a vystřelí. Emma se však vrhne před otce a je zasažena. Na místě umírá. Policejní verze vraždy od začátku pracuje s motivem, že oběti měl být Craven. V záznamech se tedy zaměří na muže, které Craven poslal do vězení. Craven prohledá dceřin pokoj, kde kromě vibrátoru, pistole a měřiče radioaktivity⁴³ nalezne také krabici označenou GAIA.⁴⁴ Od této chvíle se Cravenovi začíná „zjevovat“ jeho dcera. Cravenův nadřízený mu dá volno s tím, že si uvědomuje, že Craven bude pátrat po vrahovi na vlastní pěst. Přeje si jen, aby ho o výsledcích pátrání informoval. Po návratu z márnice, kde byl identifikovat Emmu a odstříhl jí loknu vlasů, Craven odhalí pozitivní nález radioaktivity na jejím oblečení a vlasech. Craven zamíří do Londýna, kde předpokládá, že by se vrah mohl vynořit. Zde je osloven Pendletonem (Charles Kay), úředníkem, který spadá přímo pod předsedu vlády a který mu oznámí, že Emma byla teroristkou. V minutu a půl dlouhém nepřerušovaném záběru, na konci první epizody, Craven sestupuje do potměšlého podzemního parkoviště, kde se poprvé setká s Pendletonem. Kamera, stejně jako Craven, se u obou dveří, kterými musí projít, na chvíli zastaví a „zaváhá“ – aby pak pokračovala dál. Hartley ve své knize *Tele-ology* odkazuje ke slavné Conradově novele, že seriál se „přesouvá od problémů obyčejného muže k srdci temnoty. Je to nebezpečná cesta do prohnitého středu globálních mocenských her, od všednosti domova k neobjevené zemi, kde pochopení a smrt spolu hraničí.“⁴⁵ A tato cesta začíná pro Cravena právě v tomto momentu.

V druhé epizodě, „Into the Shadows“ (Do stínů), Pendleton seznámí Cravena se svým společníkem Harcourtem (Ian McNeice). Craven se dozví, že Emma byla členkou eko-terroristické organizace GAIA a že se s několika jejími členy (jež jsou

⁴³ Geigerův-Müllerův počítač.

⁴⁴ Rozdíl mezi teorií Gaia, kterou pojmenoval James Lovelock, na radu spisovatele William Goldinga podle řecké bohyně, jež bývá označována jako vznešená, mateřská a pečující., uvádím s velkým začátečním písmenem, abych jej odlišil od názvu fiktivní organizace GAIA, která je psána, stejně jako v Caughieho knize, se všemi velkými písmeny.

⁴⁵ HARTLEY, John. *Tele-ology: Studies in Television*. London: Routledge, 1992. s. 156.

nyní všichni po smrti) vloupala do Northmooru. Northmoor je skládkou jaderného⁴⁶ odpadu. Craven se setká také s Emmíným přítelem Terry (Tom McInnerny), který působí velmi vystrašeně a svěří mu, že Emmíným úkolem bylo prozkoumat horkou komoru. Policie vede záznam o Terryem jako tajný. Televizní pořad, kde Craven vystoupí, představí široké veřejnosti případ brutální vraždy jeho dcery s výzvou o pomoc při hledání vraha. Darius Jedburgh (Joe Don Baker),⁴⁷ americký agent CIA, Cravena kontaktuje a na společném setkání mu předá složku s informacemi, které CIA nashromáždila o GAIE a Emmě Cravenové. Jedburgh se v seriálu objevuje v nejrůznějších převlecích.⁴⁸ Jde o nejvýstředněji oblékanou postavu seriálu. Projevuje se tak nejen charakteristický rys jisté exhibicionismu,⁴⁹ ale také možnost přizpůsobit se situaci, jakkoliv by on, se svým americkým přízvukem a extrovertním vystupováním, ani při sebelepším oblečení mezi rezervované Brity nezapadl. „S Reaganem v Bílém domě se máme udržovat více na očích,“ říká Jedburgh Cravenovi „Abychom splynuli s okolím.“ Ve flashbacku, při čtení informací ze zmíněné složky, se divák dozvídá o tom, jak Emma před otcem nahlas uvažovala o vniknutí do Northmooru, což jí otec vymluvil. Do této chvíle jsme se, jako diváci, mohli domnívat, že s Cravenem sdílíme všechny narativní informace, ale právě tato vzpomínka nám odhalí, že o Emmíně úmyslu proniknout do Northmooru věděl. Zpětně tak musíme přehodnotit, překvapený výraz při objevení krabice GAIA v Emmíně pokoji. Dále složka obsahuje důvod Emmína zájmu o skládku jaderného odpadu Northmoor. Tím je podezření sdílené CIA a GAIA, že se zde ilegálně vyrábí plutonium. Existovalo podezření, že právě plutonium mohlo vyvolat zamoření nedaleké nádrže.

⁴⁶ V textu užitě anglické adjektivum „nuclear“, do češtiny překládám jednotně jako termín „jaderný“, nikoliv tedy „atomový“ či „nukleární“. V českém prostředí jde o nejběžnější překlad.

⁴⁷ Jméno Jedburgh, odkazuje ke dvěma skutečnostem. Jde jednak o jméno města ve Skotsku (postava Jedburgha ráda hraje golf, tedy sport, který vzniknul právě v této zemi) a za druhé k názvu první vojenské spolupráce na Evropském kontinentě mezi Velkou Británií (SOE) a Spojenými Státy Americkými (OSS), kdy parašutisté z obou zemí byli shozeni za účelem vedení guerillové války proti Němcům. WIKIPEDIA. 2001. „*Operation Jedburgh*“[online]. [cit. 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: < http://en.wikipedia.org/wiki/Operation_Jedburgh >.

⁴⁸ viz. obrazová příloha 9 c)

⁴⁹ V šesté epizodě po výstupu na konferenci NATO je evidentně zklamán, že o této události televize nereferovala.

Třetí epizoda nazvaná „Burden of Proof“ (Důkazní břemeno) začíná pokusem o zadržení muže podezřelého z Emminy vraždy. Tomu se však skokem z okna podaří uniknout zatčení. Podezřelý umírá a ještě před smrtí sdělí Cravenovi jméno spolupachatele - McCroon. McCroon byl informátor, který pracoval pro Cravena v době jeho působení v Severním Irsku. Emmin přítel Terry Shields je nalezen mrtvý. Na veřejném slyšení ohledně převzetí britské IIF (International Irradiated Fuels) americkou společností The Fusion Corporation of Kansas se Craven setká s Richardem Bennetem, řídícím manažerem první společnosti, a Jerry Groganem vlastníkem druhé. Harcourt je podezřívá z toho, že stojí za Emminou smrtí. Od Cletine, bývalé Jedburghovi spolupracovnice, se dozví, že právě Jedburgh založil organizaci GAIA. Po návratu z pohřbu Emmy, Cravena sleduje, z úkrytu u jeho domu, stejný člověk, který zabil jeho dceru – McCroon.

Na začátku čtvrté epizody – „Breakthrough“ (Průlom) – McCroon konfrontuje Cravena a tvrdí, že cílem měl být on. Mělo jít o pomstu za využití informátorů v Severním Irsku, kdy byl McCroon jedním z postižených. Před tím, než mohl McCroon odhalit něco dalšího, zastřelí ho policista, hlídající Cravena. Craven propadá panice a musí být hospitalizován. V nádrži nedaleko Northmooru je nalezeno tělo ženy, které bylo vystaveno radiaci. Craven se s pomocí kolegů dostane k počítači se střeženými informacemi – McCroon jednal na příkaz Northmooru a zároveň získá mapu tohoto zařízení. Godbolt, kterého Craven vyšetřoval na začátku první epizody, se svěří o své roli v komplotu. Craven se setká s Jedburghem a vysvětlí mu, že chce proniknout do Northmooru, který souhlasí, že s ním půjde.

V páté epizodě – „Northmoor“- pronikají Craven s Jedburghem, s Godboltovou pomocí, do hlubin Northmooru. Způsob, jak je IIF chce zastavit, zůstává stejný jako v případě GAII - zatopení. Ale Jedburgh s Cravenem uniknou a schovají se ve starém protiatomovém krytu. Mezitím na veřejném slyšení Bennet přiznává držení plutonia i smrt členů Organizace GAIA. Obhajuje se tvrzením, že plutonium patří Ministerstvu obrany a z toho důvodu nehlásil případ policii ani jiným bezpečnostním složkám. Seriál tak paralelně spojuje metaforické odhalování Northmooru na veřejném slyšení a reálné v akci Cravena s Jedburghem, kteří se nakonec dostanou až k plutoniu. Část dostává Craven jako důkazní materiál, ale část si bere Jedburgh,

který s ním chce zmizet ve Skotsku. O jeho skutečných úmyslech nemá Craven ani tušení. Northmoor, jak se dozvíme v předchozí epizodě od Godbolta, byl dříve dolem. Lokace jeskyně jako sídla antagonisty hlavního hrdiny nejpůsobivěji ukazuje řada filmů s Jamesem Bondem.⁵⁰ „Jedinou věc, o které si můžeme být jisti o jeskyni jako symbolu, je že udržuje tajemství“⁵¹, a právě tak je i využito i zde.

Poslední epizoda se nazývá „Fusion“ (Fúze). Craven se zotavuje v nemocnici, otrava ozářením je však již viditelná. Dozvídá se, že plutonium si objednalo Ministerstvo Obrany. IIF i bezpečnostní složky bezvýsledně pátrají po Jedburghovi, který se sám objeví na konferenci NATO ve skotském hotelu Gleneagles. Zde Grogan oznamuje zakoupení IIF jeho společností. Ve svém optimistickém proslovu oslavuje dobývání vesmíru. Po něm však předstoupí Jedburgh, který odhalí dva kusy plutonia, čímž vyžene šokovaný dav a ozáří Grogana. Emma vysvětluje svému otci princip Gaii, kdy planeta funguje jako jeden termoregulační organismus, jenž v případě výrazného ochlazení nechá vyrůst květiny s černými květy, které díky své barvě přitahující teplo a zemi opět ohřejí na teplotu, kdy zde bude možný život. Květiny tak uchrání zemi před jeho nepřítelem – lidmi. Craven vyhledá Jedburgha, který ukryl zbylé plutonium na dno skotského jezera. Ještě než zasáhová jednotka vtrhne do domu a zabije jej, se Jedburgh přizná, že byl pověřen CIA, aby zabránil vlastnictví plutonia soukromou společností. V závěrečné scéně je plutonium za pomoci vrtulníku vyloveno z jezera, a Craven pozoruje celou scénu z nedalekého kopce. Posledním záběr odhalí rostoucí černé květiny, o kterých mluvila Emma.

Cravenův příběh mohl po první epizodě skončit jakkoliv, mohl odhalit konspirační spiknutí, dopadnout a potrestat dceřiného vraha, ale v průběhu seriálu a nejvíce během poslední epizody se ukazuje, že výsledný konec je jediný možný.⁵² Chatman mluví o zužování narativních možností v průběhu děje: „Na počátku je možné cokoli;

⁵⁰ Například *Žiješ jenom dvakrát* z roku 1967.

⁵¹ Foster mluví v souvislosti Murabarských jeskyních, kde se odehraje klíčová scény Forsterovy *Cesty do Indie*. FOSTER, Thomas C. *How to Read Literature Like a Professor: A Lively and Entertaining Guide to Reading Between the Lines*. New York: Harper Paperbacks, 2003. p. 336. ISBN 978-0060009427. p. 102-3.

⁵² Přestože výslednému konci, předcházela diskuse o zakončení seriálu, kterou zmiňuji v kapitole 2.5 Ekologické aspekty.

uprostřed se věci stávají pravděpodobnými; a na konci je vše nutné.“⁵³ A toto potvrzuje i Michael Wearing tvrzením, že tehdejší politický thriller nemohl skončit jinak, než v mýtickém horizontu.⁵⁴

Mezi jednotlivými postavami seriálu panuje neustálé napětí o rozsahu informací, které má k dispozici druhá strana. Pendleton s Harcourtem rozhodně nechtějí zasvětit Cravena do celé situace.⁵⁵ Využívají ho jako postavu na šachovém poli, kterou zdánlivě ovládají skrz dávkované informace. Oni sami se účastní jen veřejného slyšení, nálezu mrtvého těla a závěrečného výlovu plutonia. Stojí v pozadí, aniž by si ‘zašpinili ruce.’ Craven, stejně tak jako divák musí při čtení narativu pracovat s tím od koho dostává informace. Například popis organizace GAIA, který dá Cravenovi ve třetí epizodě Jedburgh, se liší od jeho druhého popisu ve čtvrté epizodě. V prvním případě mluví o lidech, „kteří postavily stromy a květiny nad člověka“, ale v druhém případě přiznává, že organizaci sám založil a podařilo se mu sehnat nejlepší vědce v zemi. V poslední epizodě však i Harcourta o kterém jsme si mysleli, že spolu s Pendletonem má vždy informační náskok, překvapí ministr. Sdělí mu, že Northmoor měl povolenou experimentální výrobu plutonia na kterou se zákonné sankce nevztahují a že jejich vyšetřování bylo součástí jeho strategie odvedení pozornosti. „Odhalení *Edge of Darkness* je, že nejsou žádná odhalení: někdo vždy ví, nějaká agentura už byla upozorněna.“⁵⁶

Seymour Chatman rozděluje události v narativu podle jejich důležitosti na jádra a satelity. „Jádra nelze vynechat, aniž dojde k rozbití narativní logiky“⁵⁷, jde totiž o momenty vyprávění, kde se rozhodne, kterým z možných směrů se děj bude ubírat. První jádro, které je takovou narativní křížovatkou, se objeví v první epizodě po

⁵³ GOODMAN, Paul. *The Structure of literature*. Chicago: University of Chicago Press p. 14. (Citaci uvádím v překladu Milana Orálka, tak ji uvádí v knize Seymoura Chatmana Příběh a diskurz. CHATMAN, Seymour. *Příběh a diskurz: Narativní struktura v literatuře a filmu*. 1. vyd. Brno : Host, 2008. 328 s. ISBN 978-80-7294-260-2..

⁵⁴ *Magnox: The Secrets of Edge of Darkness*, cit 25.

⁵⁵ Craven se v první epizodě ptá Pendletona: „Chcete, abych vám pomohl, ale nechcete mi říct, o co jde?“ na což dostane kladnou odpověď.

⁵⁶ CUBITT, cit. 13, p. 85.

⁵⁷ CHATMAN, cit. 40, s. 54.

smrti Emmy. Craven může truchlit doma, nebo se dát po stopě vraha. Do kontrastu s nimi Chatman dává satelity, které lze vypustit, "ačkoliv jejich vynechání narativ ochudí esteticky."⁵⁸ Sem patří například Cravenovo vyzvednutí Emminých věcí ze skříňky na squash, kdy si správce stěžuje na své zaměstnání. V rámci celkového děje jde o nepodstatnou scénu, která nerozvíjí děj, Craven si poslechem hlasitých dopadů herního míčku nejspíše připomene zvuk výstřelů.

Ze shrnutí děje si můžeme všimnout, že žádná z epizod nekončí cliffhangerem. Za výjimky by se daly považovat závěry třetí (vrah Emmy se schovává před Cravenovým domem a jí jablko)⁵⁹ a paté epizody (pronásledovaný Craven na útěku z Northmooru nalézá místnost s telefony a dovolá se do sídla premiéra). Toto napětí však seriál vyřeší narativní elipsou. Craven i Jedburgh v další epizodě jsou již mimo Northmoor, ale bez jakéhokoliv vysvětlení, jak unikly, když ostraha Northmooru o nich věděla a pronásledovala je. Seriál se tak dobrovolně vzdává prvoplánových prostředků k ,nalákání' diváků ke sledování další epizody seriálu.

2.3 Historický kontext

Seriál *Edge of Darkness* se odehrává ve Velké Británii v první polovině osmdesátých let, tedy v době svého vzniku.⁶⁰ Společensko-politické pozadí je tedy vhodné připomenout před samotným rozebíráním seriálu a lze tvrdit, že pro diváka, vzdáleného v čase a místě od doby vzniku, i nezbytné k pochopení díla. V následující kapitole se pokusím uvést do souvislosti s tímto seriálem fakta a fenomény tohoto období přímo související s dějem seriálu.

⁵⁸ CHATMAN, Seymour. *Příběh a diskurz*. s. 55.

⁵⁹ Caughie jej považuje spíše za ,otazník' než za cliffhanger. CAUGHIE, cit. 3, p. 67.

⁶⁰ Děj seriálu se odehrává na jaře roku 1984. Lze je takto lokalizovat na základě televizních pořadů, které sledují postavy v televizi – Craven sleduje v první epizodě rozhovor s premiérkou Margaret Thatcherovou, vysílání pořadu *Panorama* ze dne 9. 4. 1984. Jedburgh sleduje ve čtvrté epizodě (i když zde jde o nahraný pořad, jak zmiňuje sám Jedburgh) *Come Dancing*, epizodu z 15. 5. téhož roku. (PIXLEY, cit. 24. (June 2003). "Get It While It's Hot: Flashback – Edge of Darkness (Part One)". *TV Zone* (163): p. 52–57. ISSN 0957-3844. p.57)

„Měli jsme studenou válku, měli jsme Falklandy, jaderný stát, vyhlídky na hornické stávkou, Greenham Common, byla to thatcherovská Británie a v BBC nebyla žádná politická dimenze v populárních dramatech a já z toho byl opravdu zklamán“ říká scénárista seriálu Troy Kennedy Martin v úvodu dokumentu *Magnox: the Secrets of Edge of Darkness*.⁶¹

Od roku 1979 a po celá osmdesátá léta byla předsedkyní vlády ve Velké Británii konzervativní politička Margaret Thatcherová. Její vláda je nazývána jako „nejpravicovější vláda, kterou Británie ve dvacátém století měla“⁶² a také „nejradikálnější.“⁶³ Zaměřila se na čtyři nedostatky, kterými Británie trpěla: „silné odbory, rozmařilé výdaje vlády, nevykonný veřejný sektor a inflační měnová politika.“⁶⁴ Charakter politiky Margaret Thatcherové by se dal popsat jako důraz na volný trh a silný stát. Toto spojení může na první pohled působit paradoxně. První část byla zřejmá – privatizace velkých státních podniků - probíhala po celá osmdesátá léta. Druhá část znamenala důraz na kvalitní výkon státu. Příznivé podmínky pro svobodnou ekonomiku vytvořila omezením vlivu státu. Bylo tak paradoxně dosaženo větší autority vlády, jak tvrdí Andrew Gamble: „Omezená vláda neznamena slabá vláda.“⁶⁵

Britská politická scéna se musela již od sedmdesátých let potýkat s rostoucím vlivem hornických odborů. Problematika dělnických stávek, a hornických odborů se může zdát v seriálu nadbytečná, inspektor Craven vyšetřuje zfalšování voleb v odborech na začátku první epizody a v dalších epizodách téma mizí.⁶⁶ Tímto seriál uvede problematiku energetiky, které v sobě spojuje těžbu uhlí i výrobu jaderné energie.

⁶¹ *Magnox: The Secrets of Edge of Darkness*, cit 25.

⁶² MORGAN, cit. 20, s. 510-11.

⁶³ DEARLOVE, John a SAUNDERS, Peter. *Introduction to British Politics*. Cambridge: Polity Press, 2004, p. 824. ISBN 978-0745620961. p. 523.

⁶⁴ Tamtéž, p. 524.

⁶⁵ GAMBLE, Andrew. *The Free Economy and Strong State: The politics of Thatcherism*. New York: Palgrave, 1994. p.294. ISBN 978-0333593332 p171.

⁶⁶ I když díky této podzápletce se seznámíme dělnického vůdce Godbolta, který později v páté epizodě pomůže Cravenovi s Jedburghem dostat se do Northmooru – stejnou službu, kterou zařídil i pro tým organizace GAIA vedený Emmou Cravenovou.

Agenda energetiky hrála důležitou roli ve vládní politice již od poloviny 70. let. Skokové zvýšení ceny ropy z roku 1973 a 1979 znamenalo, že: „kontrola energie bude kritická pro výkon státní moci, jak lokálně, tak i globálně a v tomto kontextu si ‚silný stát‘ nemohl dovolit být vydírán silnými energetickými odbory.“⁶⁷ Obří stávka z roku 1984, kterou vyvolal záměr uzavřít několik dolů, trvala celý rok. V jejím důsledku přišlo o práci 20 tisíc horníků, a stala se jedním z určujících momentů politické kariéry Margaret Thatcherové.⁶⁸ „Uhlí totiž přestalo být pro energetické rezervy Británie klíčové, protože byla snadno dostupná nafta, plyn, elektřina a jaderná energie.“⁶⁹ Toto nepopulární rozhodnutí učinil Ian McGregor, který byl povolán do NCB (National Coal Board), kde měl zefektivnit celou strukturu společnosti a přivést ji k zisku drastickým snížením pracovních míst, jak se mu to již povedlo v British Steel.⁷⁰ Nejviditelnější momentem celé stávky byla tzv. Battle of Orgreave (Bitva o Orgreave) 18. června 1984, kdy byl protest pěti tisíc horníků potlačen policejní silou.⁷¹ Stávka skončila vítězstvím vlády a výrazným oslabením odborů.⁷²

Znepokojení veřejnosti se netýkalo jen komerčního využití jaderné energie, ale především jeho využití pro vojenské účely. V období přetrvávající studené války, byla hrozba jaderné války všudypřítomná. Studená válka však trvala již od konce 2. světové války a situace nebyla na počátku 80. let nijak zvlášť vyhrocená. V paměti pořád zůstávala Kubánská krize ze šedesátých let, kdy reálně hrozilo, že Sovětský svaz využije svého zbrojního arsenálu umístěného na Kubě.⁷³

⁶⁷ CAUGHIE, cit. 3, p. 43.

⁶⁸ Deset let předtím odborová stávka zapříčinila nezvolení Edwarda Heatha, předchůdce Margaret Thatcherové v čele konzervativní strany.

⁶⁹ MORGAN, cit. 20, s. 510.

⁷⁰ MacGregor byl schválen samotnou Margaret Thatcherovou.

⁷¹ Záběry z této události sleduje Craven v televizi během první epizody. HUNT, Tristram. The Guardian. 2010. *The charge of the heavy brigade*. [online]. [cit. 26. 03. 2011]. Dostupné z WWW: < <http://www.guardian.co.uk/theguardian/2006/sep/04/features5> >.

⁷² „Prestiž odborů naopak začal v očích veřejnosti klesat, ještě více však klesala jejich členská základna. 13 mil. – 1980 a 9 mil v 1987.“ MORGAN, cit. 20, s. 511.

⁷³ K tomuto období se seriál také vyjadřuje a to nečekaným momentem v páté epizodě. Jedburgh s Cravenem objeví v jeskyních pod Northmoorem elegantně vybavený (jídlem, archivním vínem, i

Americkým prezidentem se stal v roce 1981 Ronald Reagan. Prezident v televizním projevu dne 23. března roku 1983 představil SDI (Strategic Defense Initiative), složitý a nákladný obranný systém, který měl zničit jaderné rakety ještě předtím, než se dostanou na americkou půdu. „Současná technologie je na tak vyspělé úrovni, že má smysl začít s takovými snahami, které nám poskytnou prostředky, jež udělají z jaderných zbraní neškodné a zbytečné věci“⁷⁴ Zbytek světa však s ním jeho optimismus nesdílel.⁷⁵ „I když média a mnozí vědci pochybovali, že se takovýto obranný systém jako vystřížený z „Hvězdných válek“ vůbec vyprodukovat dá, Sověty to přimělo zahájit vlastní nákladný výzkumný a vývojový program, aby s Američany udrželi krok.“⁷⁶ Shweizer ve své knize *Reaganova válka*⁷⁷ píše, že Moskva byla šokována, avšak ne pouze sovětská strana byla z projevu překvapena. Caughie zmiňuje, že tímto krokem se Spojené státy dostaly na cestu k privilegované pozici, na jejímž konci by vlastnily nejen nebezpečné zbraně, ale zároveň i neprostupnou obranu a mohli by tak zaútočit beze strachu z odplaty. Kennedy Martin mluví o atmosféře vyvolané tímto projevem, „kdy se zdálo, že znovuzrození křesťané a válečníci studené války vedou Spojené státy. Byla to doba, kdy Bílý dům změnil svou třicet let starou jadernou strategii vzájemného zničení⁷⁸ k představě, že jaderná válka je vyhratelná.“⁷⁹

Z dnešního hlediska, lze říci, že až historie dokázala význam SDI, který nebyl primárně naplněn, systémem tak, jako byl navržen dodnes neexistuje, ale sekundárně

několika obrazy) protiatomový úkryt. Celý moment funguje jako překvapivé uvolnění napětí při nebezpečné akci, kdy jen několik okamžiků před tím čelily stejně jako členové GAI zatopení.

⁷⁴ American President: An Online Reference Resource. 2006. *Address to the Nation on National Security (March 23, 1983)*. [online]. [cit. 26. 03. 2011]. Dostupné z WWW: < <http://millercenter.org/scipps/archive/speeches/detail/5454> >.

⁷⁵ V době svého vzniku byl program kritizován pro svou „nerealističnost a nevědeckost“ NOLAN, Cathal J. *The Greenwood Encyclopedia of International Relations*. New York/Westport:Greenwood, 2002. p.2000 ISBN 978-0313307430 p. 1600-01.

⁷⁶ TINDALL, cit. 21, str. 740.

⁷⁷ SCHWEIZER, Peter. *Reaganova válka*. Praha:Ideál, 2007. 351 s. ISBN 978-80-86995-04-5. s. 159.

⁷⁸ V angličtině Mutual Assured Destruction – s výmluvnou zkratkou MAD, která je v angličtině také adjektivem „šilový“ či „bláznivý“.

⁷⁹ KENNEDY MARTIN, cit. 28.

splnil svůj účel – přispěl k ukončení studené války. „Pod vedením admirála Abrahamsona byly v letech 1984 a 1985 realizovány první úspěšné zkušební testy s raketou Minuteman a protisatelitním komplexem ASAT. (...) Lze odpovědně konstatovat, že Reaganova zbrojní spirála výrazně přispěla k totálnímu selhání sovětského hospodářského systému.“⁸⁰ Významu SDI na ukončení studené války je nepochybný. Avšak jak upozorňuje Cortright ve své knize *Peace: A history of Movement and Ideas*, neměl by být také jeho vliv přeceňován, na úkor „nového politického myšlení“ Michaila Gorbačeva a tlak veřejnosti ve východním bloku, které vyústilo v revoluce na konci 80. let.⁸¹ Ale v tehdejší situaci reálně hrozilo, že Reagan svým projevem spustil nové závody ve vyzbrojování.⁸²

Právě tento „star wars“ projev byl údajně impulsem pro scénáristu Troy Kennedy Martina k napsání seriálu. V SDI figurovaly zpočátku i družice, jež měly laserovými paprsky vysílanými z oběžné dráhy likvidovat sovětské střely, ale nakonec je Ronald Reagan z programu obranného deštníku vyčlenil. Americký milionář a neúspěšný prezidentský kandidát Lyndon LaRouche, tvrdil, že právě od něj pochází myšlenka SDI. Podle něj pak vytvořil Kennedy Martin fiktivní postavu Jerryho Grogana. LaRouche založil společnost FEF (Fusion Energy Foundation), která sdružovala vědce, podporovala výstavbu jaderných zařízení, a obhajovala paprskové zbraně jako hlavní způsob vojenské obrany. Své názory společnost prezentovala prostřednictvím časopisu *Fusion*.⁸³ Fakt, že se nakonec nepodílela na Reaganově SDI, dal vzniknout podzápletku o tom, jak Grogan shání plutonium ve Velké Británii, aby zajistil výrobu vlastního systému paprskových zbraní.⁸⁴

⁸⁰ NÁLEVKA, Vladimír. *Studená válka*. Praha : Triton, 2003. 234 s. ISBN 80-7254-327-X. str. 212-213

⁸¹ CORTRIGHT, David. *Peace: A History of Movements and Ideas*. Cambridge: Cambridge University Press, 2008. p. 396. ISBN 978-0521670005. p. 150.

⁸² „Reaganovo vyhlášení programu SDI dalo sovětskému vedení přinejmeším na srozuměnou, že závody ve zbrojení, které v šedesátých letech tak hazardérsky zahájilo, buď spotřebují jeho zdroje, nebo povedou k americkému strategickému průlomu.“ KISSINGER, cit. 22, s. 814.

⁸³ Na tento magazín seriál odkazuje názvem poslední epizody a názvem fiktivní Groganovy společnosti.

⁸⁴ KENNEDY MARTIN, cit. 28.

„Paranoia“ funguje jako klíčové slovo pro toto období, a ilustruje ji zběsilý úprk účastníků z konference NATO v poslední epizodě. Publikum reaguje na Jedburghovo oznámení: „abychom věděli, o čem mluvíme, tak jsem přinesl dva kousky s sebou“ pouze rezervovaným smíchem, jen aby se o pár chvil později dalo v panice na útěk. Tento strach z jaderné energie v osmdesátých letech nerostl pouze na základě skutečných událostí, ale také díky svým popkulturním zobrazením. Troy Kennedy Martin sám označuje tuto dobu jako paranoidní.⁸⁵ Vznik filmů *When the Wind Blows* z roku 1986⁸⁶, dva filmy z roku 1983 *In the King of Prussia*⁸⁷, *Testament*⁸⁸ a několika dalších lze připisovat tehdejší jaderné panice. Toto téma sice nebylo nové (např. mystifikační dokument o možných následcích jaderné války *The War Game* Petera Watkinse vznikl již v roce 1965⁸⁹, či Kubrickův *Dr. Divnoláska aneb Jak jsem se naučil nedělat si starosti a mít rád bombu (Dr. Strangelove or: How I Learned to Stop Worrying and Love the Bomb)* z roku 1964), ale v osmdesátých letech zažívá svůj návrat do středu společenské debaty. Televizní film *Vlákna (Threads)* z roku 1984 v produkci BBC, pojednával o jaderné válce a jejím dopadu na Velkou Británii. Scénář Barryho Hinesa, podrobně konzultovaný s mnoha odborníky, dal vzniknout velmi reálnému a depresivnímu obrazu postapokalyptické Anglie. Na tomto televizním filmu se podílel kameraman Andrew Dunn, který poté snímal i právě *Edge of Darkness*.

⁸⁵ KENNEDY MARTIN, cit. 28.

⁸⁶ Animovaný film o jaderném útoku na Velkou Británii z pohledu stárnoucího manželského páru. IMDB. 1990. *When the Wind Blows (1986) – Plot Summary* [online]. [cit. 23. 04. 2011]. Dostupné z WWW: < <http://www.imdb.com/title/tt0090315/plotsummary/>>.

⁸⁷ Dramatizace procesu s proti-jadernými aktivisty. IMDB. 1990. *In the King of Prussia (1983) – Plot Summary* [online]. [cit. 23. 04. 2011]. Dostupné z WWW: < <http://www.imdb.com/title/tt0084130/plotsummary/>>.

⁸⁸ Žena se snaží po jaderném holocaustu postarat o své děti. IMDB. 1990. *Testament (1983) – Plot Summary* [online]. [cit. 23. 04. 2011]. Dostupné z WWW: < <http://www.imdb.com/title/tt0086429/plotsummary/>>.

⁸⁹ „Smyšlený příběh o následcích jaderného útoku na Anglii, byl v televizi BBC, jež ho produkovala, zakázán, údajně kvůli tomu, že je „příliš děsivý pro médium veřejné služby“. A tak byl dokument uveden v televizi, až dvacet let od doby svého vzniku. SCHNEIDER, Jay editor. *1001 filmů, které musíte vidět, než umřete*. Praha: Volvox Globator, 2007, s. 960. ISBN 978-80-7207-641-3. s. 445.

V postavě McCroona (který do příběhu zasahuje vždy v dešti, což odkazuje jak charakteristice Irska jako deštivého regionu, tak, jak zdůrazňuje Foster⁹⁰ k navození atmosféry), vraha Emmy Cravenové, seriál odkazuje k problematice Severního Irska. Jde o dlouhodobé napětí v regionu, který formálně spadá pod Velkou Británii a kde se u části obyvatelstva projevují separatistické tendence. I když nelze toto dělení učinit na základě vyznání, tak obecně platí, že katolíci jsou nacionalisté a protestanti unionisté. Pro herce, kteří měli ztvárnit ústřední role, připravil Troy Kenendy Martin poznámky⁹¹ o jejich postavách, aby jim pomohl se do nich vžít. Bob Peck se z nich dozvěděl o Cravenově minulosti, který aby mohl zaplatit dům, přijal práci v Severním Irsku, kde měl za úkol rekrutovat informátory v katolických kruzích. Craven si získal pověst nejlepšího vyšetřovatele, také díky tomu, že nemusel využívat násilí.⁹² Za informace byli informátoři odměňováni určitými výhodami. Vzhledem k Cravenovým jemným metodám, se velká část informátorů k němu, jako ke svému vyšetřovateli, „přirostla“. Toto byl i McCroonův případ. Ve čtvrté epizodě, když se McCroon chystá zabít Cravena, tak přestože má zbraň, tak je to právě neozbrojená oběť, která přebírá iniciativu. Kamera snímá Cravena tak, že je v průběhu celé scény výše než McCroon.⁹³ Craven si udržel svou dominantní pozici z jejich předchozích setkání. Když kvůli nemoci manželky musel Craven po dvou letech odejít zpět do Anglie, informátoři spadli pod nového vyšetřovatele. Většinu z nich propustil a o své „výhody“ získané předchozí službou tak přišli. Policie dlouho pracuje právě s tímto motivem útoku, který také předpokládá, že cílem se měl stát Craven, nikoliv jeho dcera.

⁹⁰ Ve své knize pojednává o literatuře, mnohé prvky však lze vztáhnout i k filmu. Jedním z tvrzení je, že žádné počasí v knize či filmu není náhodné. To potvrzuje i fakt, který je zmíněn v dokumentu *Magnox: Secrets of Edge of Darkness*, že tyto scény se natáčely v období sucha, takže produkce musela složitě shánět vodu na umělý déšť. FOSTER, Thomas C. *How to Read Literature Like a Professor: A Lively and Entertaining Guide to Reading Between the Lines*. New York: Harper Paperbacks, 2003. p.336. ISBN 978-0060009427.

⁹¹ Northmoor. 2001. *Director's notes* [online]. [cit. 23. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://fabulousbakers.tripod.com/edge/notes2.html>>.

⁹² O této své metodě, kdy navázal s informátory, až intimní vztah se zmiňuje v nemocniční scéně v třetí epizodě.

⁹³ viz. obrazová příloha 7 d)

Vlna privatizace národních podniků probíhala ve Velké Británii po celá osmdesátá léta. A právě v tomto období byl u veřejnosti běžný strach o to, do kterých rukou se dostanou dříve státem spravované společnosti, které tvoří páteř fungování moderní společnosti.⁹⁴ Energetika byla velmi problémová komodita na prodej do soukromých rukou. „Privatizace sama se stávala méně oblíbenou, a ještě zde byly určité problémy spojené s jadernou energií.“⁹⁵ Program privatizace energetiky se tak dostal na vládní agendu až v roce 1987. „Bylo pouze otázkou času, než podnikatelé od paní Thatcherové získají přístup k byznysu s jaderným odpadem,“⁹⁶ předpokládal skepticky Kennedy Martin a vedl ho k vytvoření fiktivní IIF, vedené britským ředitelem Richardem Bennetem. Jak scénárista pesimisticky tušil, jaderná energie neznamenalala pouze alternativní zdroj energie, ale její využití vládě pomohlo při řešení sporu s horníky.⁹⁷

Vztah mezi fiktivním seriálem a fakty umocnilo ještě angažování dvou postav, které zde 'hrají' sami sebe. V prvním případě jde o Michala Meachera,⁹⁸ labouristického poslance, který v první epizodě mluví na shromáždění GAIJ plné mladých lidí. V druhé epizodě se pak objevuje Sue Cooková, televizní moderátorka, která vede rozhovor s Cravenem o vraždě jeho dcery, v rámci televizního pořadu o skutečných kriminálních případech. I když název pořadu není v seriálu specifikován, jde nejspíše o pořad *Crimewatch*, který Cooková, od jeho vzniku v roce 1984, několik let uváděla. Přesto, že dnes zaznívají od akademiků pochvaly za to, že seriál zachytil ducha doby,⁹⁹ tak vzhledem k poměrně dlouhé době¹⁰⁰ výroby seriálu se scénárista

⁹⁴ Telekomunikační systém, British Gas, Britoil a letiště MORGAN, cit. 20, s. 511.

⁹⁵ GREENAWAY, cit. 23, p. 131.

⁹⁶ KENNEDY MARTIN, cit. 28.

⁹⁷ Tamtéž.

⁹⁸ Meacher se později za Blairovy vlády stal Ministrem životního prostředí.

⁹⁹ „Jeho klasický statut závisí jak na jeho místě v historii televize a televizního dramatu, tak na způsobu, kterým artikuluje a domýšlí prožitek a vzpomínku na politickou dobu.“ CAUGHIE, cit. 3, p.3. a „Zůstává, podle veškerho mínění, jedinečnou emblematickou odezvou své doby.“ LAVENDER, cit. 12, p.116.

¹⁰⁰ Troy Kennedy Martin začal psát scénář v roce 1983. Natáčet se začalo v roce 1984, kdy během tohoto období, ještě upravoval scénáře posledních epizod. Následujícího roku probíhal střih a postprodukce a dokončený seriál se na obrazovkách objevil až na podzim roku 1985. V Americe dokonce až v srpnu roku 1986.

obával, zda témata, která byla aktuální v době napsání seriálu, budou stále platná v době jeho vysílání. Přes tuto dlouhou dobu produkce seriálu, výsledek na veřejnost zapůsobil, jak jeden divák poznamenal v ohlasech na seriál: „To byla fikce, ale ne výmysl... To není Británie, jak by mohla dopadnout, ale jaká už možná je.“¹⁰¹

O politickou dimenzi celého seriálu – tak, jak jsem ji výše popsal - scénárista, který přiznává, že politika jej vždy bavila, usiloval. Postava Cravena projde po dobu seriálu vývojem názorů ze středo-pravého¹⁰² do středo-levého spektra, a scénárista doufal, že sebou „vzala“ i diváky u televize.¹⁰³ Kennedy Martin, jakožto člen labouristické strany,¹⁰⁴ nesouhlasil s mnohými faktory tehdy vládnoucího kabinetu. Ve scénáři, který začal psát, s mnoha tehdy akutálními tématy pracoval, i když si o něm myslel, že nemá šanci být natočen. Proto ho překvapilo, když Jonathan Powell, tehdejší šéf seriálového oddělení u BBC, scénáři přidělil producenta Micheal Wearinga a postoupil jej k produkci.¹⁰⁵ V přednášce Jim McGuigana mluví autor o tom, že producentovým cílem bylo „zvýšit veřejné povědomí o otázkách, jež byly jinak televizí deformovány či komoleny.“¹⁰⁶

Fred Inglis ve své eseji “Interpreting Topical Trash“ dochází k tomu, že: “*Edge of Darkness* v sobě spojuje všední krvelačnost Severního Irska, aroganci partaje, která je již příliš dlouho u moci, nevyzpytatelnou povahu ekonomiky, kdy jsou ředitelé ochotni pro zisk vyzkoušet cokoli a živé znepokojení nové, inteligentní generace přesvědčené, že bohatství země musí ctít autoritu planety, než si ona autorita

¹⁰¹ MORSE, Antony. „Viewer’s letters“ *Radio Times*, 11-17 January 1986, p. 80.

¹⁰² V druhé epizodě, na návštěvě u Terryho Sielkse, si Craven prohlíží socialistické noviny a přiznává, že to není „jeho šálek čaje“.

¹⁰³ Ilustruje to na scéně v závěrečné epizodě, kdy zásahová jednotka zabije Jedburgha a když se přiblíží ke Cravenovi, který chce být také zabit, tak mu sdělí, že je na jejich straně. Craven však křičí: „Já nejsem na vaší straně!“ CAUGHIE, cit. 3, p. 137.

¹⁰⁴ SALE, Jonathan. The Guardian. 2011. “*Troy Kennedy Martin obituary*” [online]. [cit. 10. 03. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.guardian.co.uk/books/2009/apr/11/thatcher-and-the-arts?INTCMP=SRCH>>.

¹⁰⁵ CAUGHIE, cit. 3, p. 134.

¹⁰⁶ MCGUIGAN, cit 14.

poslušnost vynutí.¹⁰⁷ Shrnuje tak výše popsaná témata, ke kterým bych přidal ještě v díle dominantní atmosféru jaderné paniky. Poslední zmínkou odkazuje Inglis k výraznému ekologickému zaměření seriálu, kterému se věnuji v následující kapitole.

2.4 Ekologické aspekty seriálu

Scénárista Kennedy Martin přiznal, že právě pesimistické rysy politického a ekonomického života jej vedly k napsání seriálu.¹⁰⁸ Přesto však v tehdejší situaci viděl i pozitivní stránky, kdy do veřejné debaty stále častěji a hlasitěji promlouvaly enviromentální organizace Greenpeace a Friends of the Earth (Přátelé země) a různé kampaňe za jaderné odzbrojení. Obecný zájem o enviromentální problémy se datuje od šedesátých let, kdy byla publikována kniha Rachel Carson *Tiché jaro*,¹⁰⁹ „která se dívala na budoucnost průmyslové společnosti v kontextu klíčových enviromentálních proměnných jako znečištění ovzduší, lidská populace, přírodní zdroje a která neviděla budoucnost, ve které by průmyslová společnost nezkolabovala v důsledku porušení alespoň jednoho z výše uvedených enviromentálních omezení.“¹¹⁰

Inspiračním zdrojem byla pro scénáristu Gaia hypotéza, formulována Jamesem Lovelockem¹¹¹ a Lynn Margulies. Ve stručnosti ji lze popsat tak, že Země funguje jako velký, navzájem propojený organismus, který si sám dokáže regulovat klima a chemické složení a díky tomu si stále zachovává optimální podmínky pro život.¹¹²

¹⁰⁷ INGLIS, Fred. 2000. "Edge of Darkness - Interpreting Topical Trash" [online]. [cit. 15. 04. 2011]. Dostupné z WWW: < <http://fabulousbakers.tripod.com/edge/analysis01.html> >.

¹⁰⁸ KENNEDY MARTIN, cit. 28.

¹⁰⁹ Kniha z roku 1962, která kritizoval užití pesticidů DDT v potravinářském průmyslu.

¹¹⁰ DUNLEAVY, Patrick, GAMBLE, Andrew, HEFFERNAN, Richard, PEELE, Gillian (editors). *Developments in British Politics 7*. New York: Palgrave Macmillan, 2003 p. 368. ISBN 978-0333987056. p. 303-304.

¹¹¹ Inspirace Lovelockovým dílem neskončila pro Kennedy Martina u *Edge of Darkness*. Jeho nevyprodukovaný scénář *The Broken Light* (Zlomené světlo) bylo inspirováno Lovelockovou knihou *Revenge of the Gaia* (Gaia vrací úder).

¹¹² LOVELOCK, cit. 16, s. 5.

Lovelock uvádí, že první fotografie planety z vesmíru byla jedním z inspiračních impulsů k rozvedení teorie Gaia: „Teprve v šedesátých letech, kdy jsme poprvé uviděli Zemi ‘zvenku‘, očima kosmonautů a televizních kamer, jsme pochopili, že to, co vidíme, je singularita, něco naprosto neobvyklého.“¹¹³ Přírodovědecké časopisy jako *Nature* a *Science* jeho práce o Gaie odmítaly jako neověřitelné a příliš romantizující.¹¹⁴ *New Scientist*, který jeho články publikoval, přiznává, že seriál tuto hypotézu sice popularizoval, ale mj. tak, že její jméno použil pro název teroristické skupiny.¹¹⁵ Strach z jaderné energie, který seriál klade do kontrastu s přirozenou silou Gaii, odporuje Lovelockových názorům. Seriál je takto staví proti sobě v poslední epizodě, kdy Emma vysvětluje teorii Gaia svému umírajícímu otci a poté následuje předestření Groganovy vize na skotské konferenci NATO. V kontrastu jsou i celkové situace, Emma mluví k umírajícímu Cravenovi na břehu řeky, zatímco Grogan pronáší svůj proslov v hotelu Gleneagles k četnému osazenstvu v uniformách. James Lovelock, jakkoliv se to může zdát paradoxní, patří mezi velmi hlasité zastánce jaderné energie.¹¹⁶ Ve své knize se ptá: „Pokud Bůh udržuje vesmír v chodu pomocí jaderných reakcí, proč se tolik lidí účastní protestních pochodů proti použití těchto reakcí k výrobě elektřiny?“¹¹⁷ A podobně se k tématu staví i Jerry Grogan, kdy ve svém projevu na konferenci v šesté epizodě, když přirovnává ovládnutí jaderné energie, jako čin, kterým člověk získá kontrolu nad tím, čím dosud vládl pouze Bůh.

Avšak problematiku jaderné energie konzultovali tvůrci s jiným vědcem. Walt Patterson, autor knihy *Nuclear Power*, byl hlavním technickým poradcem ohledně jaderné energie. V dokumentu *Magnox* říká, že mu bylo nabídnuto mnoho filmů, ale zaujal jej až právě *Edge of Darkness*. Sám se také zúčastnil mnoha veřejných slyšení

¹¹³ LOVELOCK, cit. 16, s. 6.

¹¹⁴ Feedback. *New Scientist* no. 1594, vol. 117. 1988. ISSN 0262-4079. p. 74.

¹¹⁵ Přestože se BBC proti případným obviněním pojistila poznámkou, že „Organizace GAIA zobrazená v seriálu *Edge Of Darkness* je naprosta smyšlená a nijak nesouvisí s hnutím Gaia nebo s nakladateli knih o Gaie.“ PIXLEY, Andrew (July 2003). "Into The Shadows: Flashback – Edge of Darkness (Part Two)". *TV Zone* 164,2003, s.52. ISSN 0957-3844.

¹¹⁶ Podle něj je pro planetu jaderná výroba energie mnohem bezpečnější než uhelná či ropná a vytvoří si při ní mnohem méně odpadu.

¹¹⁷ LOVELOCK, cit. 16, s. 168.

ohledně výstavby jaderných elektráren (např. Sizewell B) a stal se velmi aktivním oponentem tohoto typu energie. Aktuálnost seriálu potvrdila i katastrofa v Černobylu v dubnu v roce 1986, jen několik měsíců po premiéře, která přidala další velmi silný argument odpůrcům jaderné energie.

Téma jaderné energie, které se po dlouhá dvě desetiletí¹¹⁸ vytratilo z volebních programů politických uskupení ve Velké Británii, vrátila zpět do politické agendy Margaret Thatcherová. „Uniklé dokumenty kabinetu odhalily, že vláda viděla jadernou energii jako způsob ‚odstranění značné části‘ rozkládného potenciálu skrz průmyslovou akci, horníků a dopravních pracovníků. (...) S nárůstem veřejného zájmu o program se poprvé objevila otázka, zda Británie vůbec potřebuje program pro jadernou energii. Nebyl to vývoj, se kterým by byl Whitehall spokojen.“¹¹⁹

Dalším z případů, kdy veřejnost přestala být lhostejná k rozhodnutím politiků, a rozhodla se demonstrovat svůj opoziční názor byl tzv. ‚Greenham Common‘. V září roku 1981 skupina ‚Ženy pro Život na zemi‘ uspořádala protestní pochod proti umístění jaderných raket NATO na základně Greenham Common, které schválila Britská vláda. Ženy z této skupiny zde zůstaly a založily mírový tábor, který zde setrval až do roku 2002. Díky medializaci celé akce vzniklo i několik dalších protestních táborů, jak zmiňuje ve své knize David Cortright.¹²⁰ V prosinci roku 1982 se na tomto místě sešlo až 30, 000 protestujících. Občanská společnost se chopila nového tématu jaderného odzbrojení, již se nejednalo o ojedinělé nespokojené občany. Jak zmiňuje sám Kennedy Martin v doslovu Caughieho knihy, účastníky vloupání do Northmooru byli, stejně jako v případě Greenham Common, především ženy.¹²¹

¹¹⁸ KAVANAGH, Dennis. *British Politics – Continuities and Change*. Oxford: Oxford University Press, 1990, p. 400. ISBN 978-0198782704. p. 299.

¹¹⁹ GREENAWAY, cit. 23, p. 130.

¹²⁰ CORTRIGHT, cit. 81, p. 147.

¹²¹ Scénárista se tak staví proti Caughie označení traktování žen v seriálu jako naplnění ženských stereotypů v rolí manželek, matek a dcer. „Nemyslím si, že by se ženy, které se vydaly do Northmooru hledat horkou komoru považovali za někoho jiného než za vědkyně“. Navíc v rozhovoru v seriálu mezi Pendletonem a Harcourtem, uvádí Harcourt, že, oběť vylovená z jezera, by rozhodně nechtěla být považována za dívku, ale za ženu. CAUGHIE, cit. 3, p. 133.

Toto zapojení žen v protijaderném hnutí je patrné i z filmu Mike Nicholse *Silkwoodová (Silkwood)*¹²² s Meryl Streepovou v titulní roli, založen na skutečném případě Karen Silkwoodové,¹²³ který lze považovat za inspirační zdroj k vytvoření postavy Emmy Cravenové. Titulní hrdinka vydala, jako členka odborů, svědectví o nedostatečných bezpečnostních opatřeních v jaderné elektrárně v Oklahomě a následně zemřela při autonehodě, o které si mnozí, mj. autoři filmu, myslí, že byla zaviněna lidmi, kteří Silkwoodovou potřebovali umlčet. Události zobrazované ve filmu se odehrály v roce 1974, film byl natočen a uveden do kin v roce 1983. Tedy ve stejné době, kdy Troy Kennedy Martin začínal pracovat na scénáři seriálu.

Jaderná energie, konkrétně výstavba jaderného reaktoru v Suffolku na východě Anglie, který se jmenuje Sizewell B, byla také díky studenoválečné paranoie vystavena zájmu veřejnosti. Před její stavbou, probíhala mezi léty 1982 a 1985 veřejná slyšení, podobné slyšení zachyceném v seriálu, ohledně bezpečnosti tohoto reaktoru.¹²⁴ Jedním z lidí, kteří se jej zúčastnili, byla i Hilda Murrelová, která zemřela v roce 1984, za podivných okolností. „Murrelová sama byla hlasitou podporovatelkou žen u Greenham Common a stejně hlasitou odpůrkyní Sizewell B. (...) V době smrti, připravovala přednést dokument ‚An Ordinary Citizen's View of Radioactive Waste Management‘ (‘Pohled obyčejného občana na nakládání s radioaktivním odpadem’) jako nezávislý pozorovatel.“¹²⁵ Kromě jedné konspirační teorie, jež odvozuje její smrt od zapojení do tohoto procesu, také existuje i další verze, která pracuje s motivem zloděje, hledajícím v jejím domě tajné dokumenty o Falklandské válce.¹²⁶ Její synovec, velitel Robert Green byl totiž službu konající

¹²² IMDB. 1990. *Silkwood* [online]. [cit. 16. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.imdb.com/title/tt0086312/>>.

¹²³ CAUGHIE, cit. 3, p. 35.

¹²⁴ Jednalo se totiž o první případ typu PWR (Pressurised Water Reactor) po Magnoxu a AGR (Advanced gas-cooled reactor) další, nejnovější typ jaderného reaktoru, který chlazení reaktoru využívá vodu, narozdíl od dalších dvou systémů, jež využívají chlazení plynem. Systém na stejné bázi používala i ponorka HMS Conqueror, jež stála za potopením křižníku Belgrano.

¹²⁵ CAUGHIE, cit. 3, p. 48.

¹²⁶ Jednalo se o ozbrojený konflikt, který začal na jaře roku 1982, kdy Falklandské ostrovy, spadající pod správu Velké Británie, napadla Argentinská armáda. Britská vláda odpověděla razantně. Nasadila značnou část vojenské techniky - Morgan uvádí nasazení dvou letadlových lodí a tuctu válečných plavidel, mnoha bojových letadel a 10 000 vojáků. Vítězná válka upevnila pozici Thatcherové - volby, které se konaly v červnu roku 1983, tedy těsně po vítězné válce Thatcherová vyhrála, přestože byla

důstojník v momentě, kdy bylo rozhodnuto potopit argentinský křižník Belgrano, i když se plavidlo nacházelo v neutrálních vodách.¹²⁷ Sizewell B byl nakonec postaven a k síti připojen roku 1995, ale „ rozhodnutím o jaderné elektrárně Sizewell, vláda uznala, skoro poprvé právo na veřejnou spoluúčasť v rozhodovacím procesu.“¹²⁸

Mark Lawson přiznává seriálu průkopnickou roli: „Bylo to první zelené drama v televizi (...) dlouho předtím než slovní spojení jako ‚uhlíková stopa‘ vstoupily do běžného jazyka, byla tato témata značně ignorována“¹²⁹ Paradoxní je, že seriál, který si vysloužil označení eko-¹³⁰ se minimálně, do poslední epizody, odehrává téměř výhradně v městském prostředí barů, hotelů, márníc, chodeb a vyšetřovacích místností. Až v poslední epizodě a symbolicky scéna, kdy se Craven dozvídá od své dcery o teorii Gaia, se odehrává v přírodě, která svými jasnými barvami působí jako výrazná změna po urbanistickém prostředí s tlumeným barevným spektrem, ve kterém se příběh odehrával do této chvíle. Další zamýšlený paradox odhaluje Sean Cubbit: „Ironií *Edge of Darkness* je, že to není podezřelá teroristka Emma, ze které se stane smyšlený nástroj pomsty přírody, ale že je jím agent CIA Jedburgh.“¹³¹ Pro Emmu Cravenovou nebyla Gaia pouhou teorií, ale stala se pro ni náboženstvím, jelikož věřila, že Gaia jedná skrze ni, a organizaci GAIA.

Seriálový příběh by mohl docela dobře fungovat i bez zapojení ekologických aspektů problému a to čistě na konspirační úrovni o nečistých machinacích v zákulisí

před začátkem konfliktu v předběžných průzkumech pasována jako kandidátka do opozice. Důsledkem vítězství došlo k upevnění národního sebevědomí a tak „ jejím odpůrcům (Falklandské války) a zastáncům úplného jaderného odzbrojení nebylo popřáno sluchu“ MORGAN, cit. 20, s. 510.

¹²⁷ Nové dokumenty zveřejněné o několik let později nicméně dokazují, že Belgrano měl rozkazy útočit na Britská plavidla. The Independent. 1990. *'Belgrano' ordered to attack British ships on day before sinking, secret report reveals* [online]. [cit. 20. 04. 2011]. Dostupné z WWW: < <http://www.independent.co.uk/news/uk/politics/belgrano-ordered-to-attack-british-ships-on-day-before-sinking-secret-report-reveals-577867.html> >.

¹²⁸ GREENAWAY, cit. 23, p. 130.

¹²⁹ LAWSON, Mark. 2008. " *TV matters: Burn Up turns up the temperature* " [online]. [cit. 15. 03. 2011]. Dostupné z WWW: < <http://www.guardian.co.uk/culture/tvandradioblog/2008/jul/17/tvmattersburnup?INTCMP=SRCH> >.

¹³⁰ Například na přebalu DVD je označen jako „The cult eco-thriller“ (Kultovní eko-thriller).

¹³¹ CUBITT, cit. 13, p. 96.

vysokého byznysu a politiky. Seriál by však ztratil na originalitě a byl by ochuzen o významovou rovinu. Zároveň zapojení těchto prvků pomohlo scénáristovi vytvořit optimistický konec. A opět se inspiroval Jamesem Lovelockem a jeho modelem Světa sedmikrásek: „V tomto světě se vede soutěž o teritorium mezi dvěma druhy sedmikrásek, světlých a tmavých, k dokonalé regulaci planetární teploty na hodnotu blízkou optimální.“¹³² Finálnímu záběru na tyto květiny, předchází sekvence jump-cutů, která se s každým stříhem vzdaluje od křičícího Cravena na kopci. “ Je to největší úspěch seriálu, ale zároveň možná jeho politické selhání, že nabízí tento Olympský vhled na kosmickou historii, ve kterém všechny pochybné skutky budou po čase zapomenuty.“¹³³ dodává Cubbit k závěrečné scéně. Záběry na černé květiny, které se jen lehce třepou ve větru, tak vytváří protipól ke Cravenovu křiku. Síla planety, jakkoliv nanápadná, nakonec vítězí. Seriál se tak nakonec přiklání na stranu přírody.

2.5 Mýtické aspekty

Původní zakončení si však scénárista představoval jinak. Jeden ze zamýšlených konců, o němž mluví v dokumentu *Magnox*¹³⁴, byl, že se Craven změní na konci seriálu v strom. „Během psaní říkal, že píše seriál ‘o policistovi, co se změní ve strom’. Tak to opravdu chtěl ukončit. Byl přehlasován Bobem Peckem, který pravděpodobně cítil, že „hraní stromu“ patří do dramatického kroužku. Ale tato šílená, poetická ambice je za tou myšlenkou pořád znatelná“¹³⁵ píše scénáristický kolega Kennedy Martina, Frank Cottrell Boyce. Producent Micheal Wearing ve výše zmiňovaném dokumentu¹³⁶ zdůrazňuje, že tento konec¹³⁷ nebyl použit, protože by

¹³² V tomto modelu černé sedmikrásky, díky svému zbarvení, přitahují sluneční záření a planetu ohřívají LOVELOCK, cit. 16, s. 58-59.

¹³³ CUBITT, cit. 13, p. 86.

¹³⁴ *Magnox: The Secrets of Edge of Darkness*, cit 25.

¹³⁵ BOYCE, Frank Cottrell. The Guardian. 2010. " *Edge of Darkness: 'Its mad, poetic ambition still makes its presence felt'*" [online]. [cit. 10. 03. 2011]. Dostupné z WWW: < <http://www.guardian.co.uk/tv-and-radio/2010/jan/26/frank-cottrell-boyce-edge-of-darkness?INTCMP=SRCH>>.

¹³⁶ *Magnox: The Secrets of Edge of Darkness*, cit 25.

bylo příliš drahé udělat podobný trik, aby působil věrohodně. Případných ‚konců‘ bylo napsáno asi dvanáct, z nichž ten předposlední byl využit. V seriálu přesto zůstalo několik odkazů k tomuto případnému konci. V třetí epizodě říká Emma otci „Bud’ silný jako strom“ a v další epizodě vidíme dětské obrázky stromu, na kterých na chvíli ulpí kamera. Psycholog sdělí po Cravenově zhroucení v čtvrté epizodě jeho nadřizenému, že se „identifikuje se stromy“. „Strom by byl symbolem zraněné, ale stále žijící palnety“ říká Kennedy Martin v dokumentu.

Toto nadpřirozené zakončení bylo zakořeněno v koncepci Cravenovi postavy již od začátku, která měla symbolizovat mýtickou postavu ‚zeleného muže‘. Tato figura se objevuje již v předkřesťanské tradici a symbolizuje obnovení a znovuzrození. Je zobrazována s obličejem porostlým listy a větvemi a asociována s deštěm.¹³⁸ Zelený muž se objevuje v časech, kdy Země hrozí nebezpečí – nejčastěji způsobené lidstvem.¹³⁹ Tato idea je přímo spojena s výše uvedeným zapojením teorie Gaia v seriálu. Lze ji interpretovat také zcela opačně a to jako: „symbolismus zeleného muže může být součástí probuzení lidstva k vrozenému pocitu zodpovědnosti, který nám slouží k ochraně Země.“¹⁴⁰ Poznámky o minulosti postavy Cravena, zmiňují velký vliv jeho babičky, venkovské léčitelky, u které vyrůstal po smrti matky, a která jej naučila mnoho o přírodě. Také je zde uvedeno jeho prostřední jméno: „Woodhouse, nebo ‚wudwusa‘ znamená ‚divoký muž z lesů‘ – evropská verze sněžného muže, nebo Kalibána z Shakespearovy Bouře. Ale ideu wudwusa už (Craven) znal. (...) Milovník přírody, Craven miloval samotu a stranil se druhých.“¹⁴¹ Právě toto stranění lidské společnosti je pro ‚divokého muže‘, který byl často

¹³⁷ Caughie zmiňuje populární doměnkou, že představitel hlavní role, Bob Peck, měl prohlásit: „I’m not turning into fucking tree“ („Nebudu se měnit ve zkrvený strom“). V televizním rozhovoru, toto tvrzení Peck odmítá a uvádí, že důvodů pro nepoužití tohoto konce bylo víc – nefungovalo to ve scénáři a pro diváky by to také nefungovalo. *Breakfast Time – Interview with Bob Peck* [Bonusový materiál na DVD]. BBC Worldwide, 2003.

¹³⁸ VARNER, Gary R. *The mythic forest, the green man and the spirit of nature : the re-emergence of the spirit of nature from ancient times into modern society*. New York: Algora Publishing, 2006. p. 232. ISBN 978-0875864358. p. 85.

¹³⁹ VARNER, Gary R. *The mythic forest*. p. 89.

¹⁴⁰ VARNER, Gary R. *The mythic forest*. p. 91.

¹⁴¹ Northmoor. 2001. *Director’s notes* [online]. [cit. 23. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://fabulousbakers.tripod.com/edge/notes2.html>>.

zobrazován, jako velmi ochlupený člověk, je pro něj charakteristické. Ale, jak přiznává Kennedy Martin, to, že jej představuje současný policista, znamenalo, že věci, které by reprezentoval ve středověku, byly marginalizovány.¹⁴²

Dalším mytologickým aspektem, ze kterého zbylo v seriálu úplně nejméně, je soupeření mezi Dariusem Jedburghem a Jerry Groganem. Troy Kenendy Martin si toto soupeření představoval jako obnovený spor, který trvá už celá staletí, a v němž Grogan reprezentuje řád templářů a Jedburgh teutonské rytíře. V páté epizodě říká Jedburgh Cravenovi, že jeho animozita vůči Groganovi není pouze profesní, ale že má také osobní stránku. Jeden z dávných Groganových předků zabil jednoho jeho předka a „my, Jedburghové nikdy nezapomínáme.“ Tématika templářů, kteří svou uzavřenou strukturou, kde si předávali vědomosti, zajímala scénáristu již dlouhou dobu. Viděl v ní alternativní kulturu podobnou dnešním armádním kruhům.¹⁴³ Přestože si nejsou vědomi své templářské minulosti, tak podvědomě jednají ve shodě s cílem dovést lidstvo k opuštění této planety a dobývat galaxii. „Peníze pro tyto galaktické ambice pochází z napětí mezi Spojenými Státy a Sovětským svazem. Tento strach jim umožňuje přístup k nevyčerpatelným zdrojům na obou stranách.“¹⁴⁴ V opozici je pak Jedburgh s dalšími teutonskými ochránci hranic východní Evropy, kteří tuto hrozbu rozpoznají a snaží se Templáře zastavit, protože jejich povinností je ochrana planety. Pokud se ve středověku vedly křížové výpravy do Jeruzaléma, tak Grogan, jak Jedburgh uvádí v šesté epizodě, se snaží „vybudovat nový Jeruzalém na mléčné dráze“, tedy nový cíl křížové výpravy. O „opakování středověku“ mluví také Michal Meacher v úvodu první epizody. Jak ale scénárista sám přiznává v úvodu ke knižnímu vydání scénáře seriálu: „Tyto prvky jsou tak nenápadné, že si jich ani divák nemusí všimnout, ale mohou zaujmout čtenáře. Jsou jako kvasnice při tvorbě chleba, jde o nezbytný prvek při tvorbě postav.“¹⁴⁵ Podobně jako u příkladu se změnou Cravena ve strom, tak i tyto fantaskní prvky jsou v seriálu zachovány pouze okrajově.

¹⁴² KENNEDY MARTIN, cit. 28.

¹⁴³ Tamtéž.

¹⁴⁴ Tamtéž.

¹⁴⁵ KENNEDY MARTIN, cit. 28.

Na místě, kde byla Emma zastřelena, objeví Jedburgh v páté epizodě pramen. Divák se s ním seznamuje, až nyní, přesto, že Craven o existenci pramenu musel vědět. Craven ale působí, jako by mu nechtěl přiznávat jakoukoliv symboliku. V mnoha příbězích o svatých (např. legenda o svatém Václavu) je místo zabití člověka, který je později prohlášen za svatého, nějakým způsobem vyzdviženo, (např. že krev oběti se nevsákne do země). Zde na místě zabití (pobobně jako filmu Ingmara Bergmana *Pramenu panny*) vytryskne pramen. Craven pro tento jev nemá vysvětlení, metaforicky i skutečně se k pramenu obrací zády. Jedburgh situaci okomentuje citátem ze Shakespearovy hry *Hamlet*, kdy Hamlet mluví k Poloniovi, o tom, že ani neví, co měl za poklad ve své dceři Ofélii. Zároveň jej oslovuje jménem Jephtha, který slíbil Bohu obětovat člověka, který jej první přivítá, což byla naneštěstí jeho dcera. Zároveň se s tímto příběhem otevírá paralela s Cravenovým osudem.

Nikdo z postav v seriálu nepůsobí jako věřící člověk, spirituálním východiskem je tu jediné panteismus Gaiy. Proto překvapí v páté epizodě nepřehlédnutelný záběr na Kristovu sochu v podzemí Northmooru. Záběru předchází rozhovor mezi Cravenem a Jedburghem, kdy Jedburgh mluví o Groganovi jako o součásti temných sil, které by chtěly ovládnout tuto planetu. Craven je překvapen, že něčemu takovému věří. Jedburgh mu však připomene, že na místě smrti Emmy se objevil pramen, a zeptá se ho „Co je to za sílu?“ Caughie si dále všimá, jak Jedburgh, na konferenci NATO, zastihuje logo Severoatlantické aliance takový způsobem, že působí jako ukřižovaný. Jedburgh v seriálu není traktován obětí, ale člověk vychutnavíjící si život, ať už jde o sledování taneční soutěže či hraní golfu. Proto závěrečné zobrazení jako oběti, vizuálně přirovnané k Ježíši, působí v kontextu našich předchozích znalostí překvapivě.¹⁴⁶ Pokud ji přijememe, tak tato metafora se dá vztáhnout i k faktu, že stejně jako on byl Jedburgh zabit „vlastními“ lidmi. Pak by šel jeho poslední čin vykládat jako „pokání“ za svůj dosavadní život, stejně jako zločinec, který byl ukřižován spolu s Ježíšem, a několik momentů před smrtí byl vykoupěn upřímným pokáním a přijetím víry. Cubbit upozorňuje na to, že „Vizuální symbolika umožňuje

¹⁴⁶ Foster mluví o tom, že je logické, že Kristovská figura nemusí připomínat Krista v každém ohledu. FOSTER, Thomas C. *How to Read Literature Like a Professor: A Lively and Entertaining Guide to Reading Between the Lines*. New York: Harper Paperbacks, 2003. p.336. ISBN 978-0060009427. p.122.

možnost opětovného čtení seriálu, od konce, jako postup skrze svátosti a kněžská pomazání, pozvedá tak příběh Cravena s Jedburghem z politického do teologického času a místa.¹⁴⁷ V jiném možném výkladu situace by Jedburgh trestal Grogana za jeho předchozí rouhání, když Grogan mluvil o ovládnutí jaderné energie, jako schopnosti, kterou měl do této chvíle pouze Bůh. Jedburgh by tak fungoval jako ‚anděl smrti‘, kterým je v křesťanské ikonografii sv. Michael, kterého později sám zmiňuje. Jedburgh, v páté epizodě, v podzemí pod Northmoorem nejen, že spatří Ježíšovu sochu, ale připomene na starozákonního proroka Jonáše, který strávil tři dny v žaludku velryby, když neuposlechl Boží příkaz a vydal se na opačnou cestu od Ninive. V poslední epizodě také vyjádří své přesvědčení, že spolu s anděly stojí na straně dobra, a i když mu Craven odvětlí, že není a nikdy nebyl na straně andělů, tak tvrdí, že někteří andělé – třeba sv. Michael¹⁴⁸ budou stát za ním.

2.6 Truchlení a smutek

Seriál klade nebývalý důraz na proces truchlení u svého hlavního hrdiny, inspektora Cravena, vdovce, který přijde na začátku první epizody i o svou jedinou dceru. Velká část populárních děl využívá tento motiv jen pro nastartování akčního narativu honby za pomstou jako například právě hollywoodská adaptace seriálu. Avšak seriál věnuje velký prostor tomuto tématu smutku a truchlení. Herecký projev představitele titulní role, Boba Pecka, spoléhá na velmi tichou dikci na hranici šepotu a upřený pohled jasně modrých očí, jehož jedno z možných čtení může být velké sebovládání. Troy Kennedy Martin postavu koncipoval tak, že byl v zapření.¹⁴⁹ Výkon jeho představitele se dočkal pochvaly ve většině recenzí.¹⁵⁰ Přispívá k tomu i intimita

¹⁴⁷ CUBITT, cit. 13, p. 90.

¹⁴⁸ Sv. Michael je patronem vojáků a policistů.

¹⁴⁹ Podle modelu Kübler-Rossové, který popisuje, 5 fází procesu vyrovnání se smutkem: 1. odmítnutí/zapření 2. hněv 3. smlouvání 4. deprese 5. přijetí. KÜBLER-ROSS, Elisabeth. *On Death and Dying What the dying have to teach doctors, nurses, clergy and their own families*. New York and London: Routledge, 2008. P. 240. ISBN 0-203-88965-7.

¹⁵⁰ Např v televizním pořadu Did You See... ? uvedeném na DVD mezi bonusy, [Edge of Darkness DVD Special Feature]. London: BBC Worldwide.

telvizního vysílání, kdy nejčastěji sledujeme televizi ve vlastním domově, a právě toto familiérní prostředí nám umožní bližší vztah s hrdinou seriálu.

Efektivnost zobrazení této emoce je umocněna také celkovým technickým zpracováním. Seriál byl natáčen na 16 mm materiál teleskopickou čočkou¹⁵¹ a kamera Andrewa Dunna sleduje postavy v až nepohodlně blízkých detailech, které nám navíc stěžují orientaci v prostoru. Užití detailů a velkých detailů je v celkové stříhové skladbě velmi časté. Cubbit si tohoto stylotvorného prvku všímá: „Častější a bližší detaily než bývá obvyklé dokonce i v televizi, prohledají tváře, jež mají pouze minimum make-upu, aby na nich ukázali jizvy po holení a naběhlé žíly v očích herců.“¹⁵² Detaily jsou mnohdy tvořeny nazoomováním, nikoliv skutečnou vzdáleností herce od kamery. Například ve čtvrté epizodě Craven, který právě utekl policistům po vytištění tajných materiálů, mluví u baru s Clemmy. Velikost záběru zobrazuje pouze jejich hlavy a tak by kamera, bez využití zoomu, musela být velmi blízko, ale během záběru projde několik dalších postav v prostoru mezi kamerou a zabíranou dvojicí odhalující tak fakt, že obraz je „nazoomován“.¹⁵³ Na tento výrazový prostředek upozorňuje i Cubbit, a zmiňuje, že se tímto procesem vytváří plochý „mělký prostor.“¹⁵⁴

Pro Cravena je smrt dcery tragičtější, Cubbit, o něm pak dokonce tvrdí, že je „v některých ohledech už mrtvý“,¹⁵⁵ také proto, že mezi nimi, po smrti manželky, vyvinul ještě bližší vztah. V poznámkách scénárista zmiňuje, že: „Emma se stala jediným důvodem jeho existence a jeho útěchou“. Když pak v ní ztratil i posledního člena rodiny, navíc brutálním způsobem, který nedokáže pochopit, tak je pochopitelný jeho stav deprese. Při častém „přehrávání“ její smrti se zaměřuje na detail, že střelec vystřelil obě patrony. Frank Cotrell Boyce, scénáristický kolega

¹⁵¹ Objektív s velkou ohniskovou vzdáleností, který působí na perspektivu scény zvětšením vzdálených plánů a jejich zdánlivým přiblížením k plánům v popředí.“ THOMPSONOVÁ, Kristin, BORDWELL, David. Dějiny Filmu. Praha: Nakladatelství Lidové noviny a Akademie Múzických umění, 2007, str. 765.

¹⁵² CUBITT, cit. 13, p. 83.

¹⁵³ viz. obrazová příloha 9 b)

¹⁵⁴ CUBITT, cit. 13, p. 83.

¹⁵⁵ Tamtéž, p. 83.

Kennedyho Martina z BBC píše: „Důvod proč *Edge of Darkness* fungovalo, byla jednoduchá syrová emoce Cravenova vztahu s dcerou, jeho odmítnutí přijmout její smrt a jeho cesta k pochopení jejího života. Nakonec, největším tajemstvím není, co se děje uvnitř nějakého jaderného zařízení, ale co se děje v hlavách těch, které milujeme.“¹⁵⁶

V první epizodě se objevuje významná scéna Cravenovy návštěvy Emmina pokoje,¹⁵⁷ který je vyzdoben cinkátky, různými plakáty a vystavenými mušlemi. Tuto výzdobu ‚čteme‘ jako normální dívčí pokoj, kde absentují plakáty populárního zpěváka či filmu ve prospěch mírových (plakát s nápisem Peace), a ekologických (plakát Přátel země) zájmů.¹⁵⁸ Craven pustí desku, kterou měla Emma v přehrávači – jde o píseň Willieho Nelsona - „Time of the Preacher“. Nejdříve objeví krabici s nápisem GAIA, kde najde Geigerův počítač. Vezme si jej a sedne si na postel. Stejně jako odhaluje postupně její tajemství, tak paralelně s tím se v pokoji lépe ‚usazuje‘. Dále si prohlédne její pas a nalezne také vibrátor, který něžně políbí. Poté objeví pistoli, o jejíž existenci nevěděl. Stále překvapen vlastnictvím této zbraně u své dcery ulehá na její postel. U polštáře vezme plyšového medvěda a položí si jej k tváři, s nevěřícím výrazem, že oba dva předměty patřily stejnému člověku. Cravenův pohled se mění z překvapeného v našťvaný, pokládá pistoli na klín. Dohrává píseň, která končí větou „Now the lesson is over and killings begun“ „Nyní lekce končí a zabíjení začíná“. Lekcí, je v tomto kontextu poučení o Emmě, které se dostalo Cravenovi z jejích předmětů. Lavender píše o tom, jak tato scéna vytváří emocionální kontext díla: „Craven se ocitá mezi střetávajícími světy - světem domovského pohodlí (plyšový medvídek opřený o tvář) a svět mužské hrozby a násilí (pistole v klíně).“¹⁵⁹ Tato kompozice byla využita pro obal DVD, protože dokáže v jednom obraze zachytit výchozí konflikt seriálu.

¹⁵⁶ BOYCE, cit. 135.

¹⁵⁷ viz. obrazová příloha 9 h)

¹⁵⁸ Dále se zde objevují plakáty parodující sovětskou propagandu, ale těm pravděpodobně nelze přiřknout jasnou narativní informaci.

¹⁵⁹ LAVENDER, cit. 12, p. 111.

Emma po své smrti, ale z Cravenova života nezmizí. Kromě klasických vzpomínek na společné zážitky z minulosti, s ní Craven komunikuje skrze zjevení. Sigmund Freud píše, že tyto zjevení mohou být součástí truchlení „Prověřování reality ukázalo, že milovaný objekt už neexistuje a vznáší nyní požadavek stáhnout všechno libido s tímto objektem zpět. To vyvolává pochopitelné vzepření (...) Toto vzepření může být tak intenzivní, že dojde k odvratu od reality a k uchování objektu pomocí psychózy tužbu halucinačně splňující.“¹⁶⁰ Zjevení, předchází pouze návrat Emmina hlasu. Po té, co policie opustí jeho dům, si Craven na záznamníku přehraje vzkaz od dcery. Po tomto posledním záznamu jejího hlasu, Craven znovu slyší její připomínku k večernímu jídlu - Ratatouille. K prvnímu zjevení dojde v druhé polovině první epizody na Cravenově cestě do Londýna. Natáčení této scény je popsáno v dokumentu *Magnox*. Scéna měla být natočena tak, že v záběru měl být nejdřív sám Craven a v druhém sama Emma. Ale Martin Campbell scénu natočil tak, že v záběru vidíme oba dva zároveň. „Takže v tuto chvíli se stala duchem, protože pokud Craven je reálný, tak tato Emma byla také reálná. Nebylo to jen něco, co si vymyslel.“¹⁶¹ Jim McGuigan o Emmině přítomnosti píše, že „se stane narativním agentem vedoucím Cravenovy činy. Jako by Bohyně Země postrkovala člověka vpřed.“¹⁶² Její účast na vyšetřování, resp. informace, které otci poskytne, dalece přesahují omezení pouhého ducha. V druhé epizodě, kde se zjevuje a mizí jako náhodný kolemjdoucí, Emma obhajuje svého přítele Terryho, tím že se pouze snažil zmást ty, kteří jej odposlouchávali. Emma funguje jako zexternalizovaný oponent při Cravenově pátrání. Emma, když jí Craven ve třetí epizodě spílá za to, do čeho se zapletla, otce povzbuzuje, aby se nenechal zlomit. Ve čtvrté epizodě slyší její dětský hlas broukat si popěvek o Ratatouille. V kuchyni pak najde v kuchařce na straně s receptem na Ratatouille, seznam stanic metra. Emma mu k tomu řekne, že se mu to snažila sdělit již dlouho a ať papír neztratí, neboť je důležitý.¹⁶³ Fred Inglis o ní píše že: „Je duchovní ve způsobu jak mrtví působí na ty, kteří je milovali, a kterým byli blízcí

¹⁶⁰ FREUD, Sigmund. *Vybrané spisy II-III*. Praha: Státní zdravotnické nakladatelství, 1969. s. 272. ISBN 80-201-0224-8. s. 391.

¹⁶¹ *Magnox: The Secrets of Edge of Darkness*, cit 25.

¹⁶² MCGUIGAN, cit 14.

¹⁶³ Díky tomuto plánu pak Craven získá mapu Northmooru.

jako dýchání, či milovaná hudba. Zmizí jen, když se něco v pocitech jejího otce pokazí.“¹⁶⁴ Po té, co se Craven ve čtvrté epizodě rozhodne proniknout do Northmooru, Emma se vrátí a opět spolu mohou mluvit. Lavender píše o tom, že tento prostředek “závisí na divákově přijetí silného vztahu mezi otcem a dcerou.“¹⁶⁵ Právě díky smutku jsme schopni akceptovat nadpřirozené prvky, v jinak v realitě ukotveném narativu.

Craven si také neustále připomíná fatální moment vraždy, kdy dceru, běžící proti střelci, výstřel strhnul nazpět k jeho nohous. Zaměří se na její poslední slova: „Don't Tell“, které zkouší interpretovat různými způsoby. Kromě klasického čtení – přeložitelného jako „Neříkej to“- jej může rozdělit na dvě věty. Don't a Tell - tedy jako by úvodní zápor nepatřil ke slovesu říkat, které by se tak naopak proměnil v imperativ, ale k nějaké jinému predikátu. Popřípadě vykládat „Tel“ jako přezdívku pro Terryho Shieldse. Jak mu však dotýčný v druhé epizodě odvětlí, touto přezdívkou mu říkají pouze spolužáci ze školy, Emma jej nazývala „miláčkem“ a „drahým“.

Jejich blízký vztah vyvolává spekulace¹⁶⁶ o incestním poměru. Toto téma rozhodně zaujalo diváky a je mu věnováno hned několik diskuzních vláken u jeho záznamu na IMDB.¹⁶⁷ Incest je mj. i téma divadelní hry, na kterou jde Craven s Clemmy. Po vraždě dcery, Craven při prohledávání jejích věc najde a políbí její vibrátor. „Když to vidíte napsané, tak vám to přijde prostě trapné, ale Troy (scénárista seriálu) byl moc chytrý a Bob Peck to zahrál nádherně. Je to jednoduché, půvabné gesto.“¹⁶⁸ Podobným omylem by bylo nadinterpretovat vzpomínku na pohřeb Cravenovi manželky, po kterém malá Emma otce pozve, aby spal v noci s ní. Jde o přirozené dětské gesto, kdy po zratě jednoho z rodičů přilne k druhému.

¹⁶⁴ INGLIS, cit. 107.

¹⁶⁵ LAVENDER, cit. 12, p. 110.

¹⁶⁶ „Téměř incestní vztah Cravena s dcerou“ MCGUIGAN, cit 14. a CUBITT, cit. 13, p. 83.

¹⁶⁷ IMDB. 1990. *Board: "Edge of Darkness" (1985)* [online]. [cit. 26. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.imdb.com/title/tt0090424/board/threads/>>.

¹⁶⁸ PATTERSON, John. Guardian. 2010. "*Martin Campbell: Living on the edge*" [online]. [cit. 10. 03. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.guardian.co.uk/film/2010/jan/26/martin-campbell-edge-of-darkness-interview?INTCMP=SRCH>>.

3. Závěr

V této práci jsem se snažil prozkoumat významové roviny seriálu *Edge of Darkness*. V terminologickém vymezení jsem určil, že *Edge of Darkness* je seriálem a hlavním autorem scénarista Troy Kennedy Martin. Pak jsem v rámci narativní analýzy shrnul děj celého díla, který vytváří hustě propojený svět postav a motivací v tradici viktoriánského románu na pokračování. Nezapojení tradičních seriálových prvků jako cliffhanger či rekapitulace uplynulého děje na začátku epizody vymezuje seriál jako jednotné dílo. V této části rozvádím i problematiku narativních jader a satelitů a distribuci informací, která není mezi postavy rozdělena rovnoměrně a seriál to využívá k budování napětí vzájemného podezírání o skutečných záměrech postav.

Vzhledem ke klíčovému zasazení seriálu do reálného společensko-politického období a hlavně k jeho funkčnímu zápojení do narativu seriálu jsem podrobně popsal a vztáhnul k seriálu některé klíčové události a fenomény první poloviny osmdesátých let. Patří sem paranoia ohledně jaderné energie, privatizace státních podniků a budování obranného systému SDI, které seriál využívá ve své konspirační dějové lince.

Rozsah, který seriál věnoval práci s tématy truchlení a ekologii byl v televizi dosud nevídaný. Oběma motivům jsem věnoval v samostatné kapitoly. Ekologickému tématu dominuje teorie Gaia, kterou seriál přejímá od Jamese Lovelocka, volně s ní pracuje a mj. využívá její jméno pro eko-terroristickou skupinu. V poslední epizodě seriál srovnává sílu lidstva a planety, dvěma paralelními ději umírání Cravena a průběhu konference NATO.

V části o truchlení si všímám využití filmových prostředků, jako je velikost záběrů a typ kamery, v artikulaci portrétované emoce, a to častým využitím detailů ve střihové skladbě díla. Dále se zaměřuji na interpretaci dle mého názoru klíčové scény, kdy Craven prohledává v první epizodě pokoj své mrtvé dcery a nachází předměty se symbolickou hodnotou (pistole a plyšový medvěd).

Kapitola o mýtických prvcích v příběhu interpretuje symboly pramene, který se objeví na místě smrti jedné postav a postavy Ježíše Krista. Zábývá se také, z velké části nenaplněnými, záměry scénaristy, které mu sloužily jako podklad při stavbě příběhu. Tyto prvky – legendární Zelený muž a věčný souboj Teutonických a Templářských rytířů – dokreslují propracovanost druhého plánu celého díla.

Interpretační možnosti seriálu jsem touto prací plně nevyčerpal. Další část nebo samostatná práce by se mohla věnovat srovnání filmového remaku s původním seriálem.

4. Anotace

Příjmení a jméno autora: Kopřiva Ondřej

Název katedry a fakulty: Katedra divadelních, filmových a mediálních studií
Filozofické fakulty

Název diplomové práce: Edge of Darkness - analýza seriálu

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Michal Sýkora, Ph.D.

Počet příloh: 20 obrazových příloh

Počet znaků: 88 731

Počet titulu použité literatury: 33 + 22 internetových zdrojů

Klíčová slova: Edge of Darkness, britský seriál, jaderná energie, ekologie, truchlení, Gaia, konspirace, paranoia, studená válka

Práce se zabývá analýzou britského televizního seriálu Edge of Darkness a snaží se postihnout významové roviny seriálu. Společensko – historické pozadí je popsáno v první části práce a zároveň je vztaženo k jeho odrazům v seriálu. Po té se práce přesouvá k ekologickým aspektům, které jsou pro seriál klíčové. Mýtickým prvkům v díle se věnuje další část a interpretuje je v rámci např. biblické symboliky. Poslední část práce analyzuje zobrazení procesu truchlení v seriálu.

Author's name: Kopřiva Ondřej

Institution: Department of theater, film and media studies of Philosophical faculty

Name of the thesis: Edge of Darkness - analysis of series

Supervisor of the thesis: Mgr. Michal Sýkora, Ph.D.

Character count: 88 731

Supplement count: 20 pictures

Source count: 33 + 22 internet sources

Keywords: Edge of Darkness, british serial, nuclear energy, ecology, grief, Gaia, conspiracy, paranoia, cold war

The thesis deals with analysis of the british television series Edge of Darkness a tries to cover meaning of the series. Socio-historical background is described in the first part of the thesis and it is simultaneously paralleled with events in the series. After this, it moves on to ecological aspects, which are important for the series. Next section is dedicated to mythical elements, which are interpreted for example in biblical framework. Final part of the thesis analyses process of grief as it is captured in the series.

5. Seznam použité literatury

CAUGHIE, John. *Edge of Darkness*. London : British Film Institute, 2007. 160 p. ISBN 978-1844572007.

COOKE, Lez. Troy Kennedy Marty – Forty Years of Writing for the Screen. *Television and New Media* Volume 2 Issue 2 May, 2001. 167-180 p. ISSN 1552-8316.

CORTRIGHT, David. *Peace: A History of Movements and Ideas*. Cambridge : Cambridge University Press, 2008. 396 p. ISBN 978-0521670005.

CUBITT, Sean. *EcoMedia*. Amsterdam : Rodopi, 2005. 178 p. ISBN 90-420-1885-2.

DEARLOVE, John a SAUNDERS, Peter. *Introduction to British Politics*. Cambridge : Polity Press, 2004. 824 p. ISBN 978-0745620961.

DUNLEAVY, Patrick, GAMBLE, Andrew, HEFFERNAN, Richard, PEELE, Gillian(editors). *Developments in British Politics 7*. New York : Palgrave Macmillan, 2003. 368 p. ISBN 978-0333987056.

ELLIS, John. *Visible Fictions*. London : Routledge, 1992. 312 p. ISBN 978-0415075138.

FOSTER, Thomas C. *How to Read Literature Like a Professor: A Lively and Entertaining Guide to Reading Between the Lines*. New York : Harper Paperbacks, 2003. 336 p. ISBN 978-0060009427.

FREUD, Sigmund. *Vybrané spisy II-III*. Praha : Státní zdravotnické nakladatelství, 1969. 272 s. ISBN 80-201-0224-8.

GAMBLE, Andrew. *The Free Economy and Strong State: The politics of Thatcherism*. New York : Palgrave, 1994. 294 p.. ISBN 978-0333593332.

GOODMAN, Paul. *The Structure of literature*. Chicago: University of Chicago

GREENAWAY, John, SMITH, Steve, STREET, John. *Deciding factors in British politics*. London : Routledge,1992. 272 p. ISBN 978-0415020152.

HARTLEY, John. *Tele-ology:Studies in Television*. London : Routledge, 1992. 256 p. ISBN 978-0415068185.

CHATMAN, Seymour. *Příběh a diskurz : Narativní struktura v literatuře a filmu*. 1. vyd. Brno : Host, 2008. 328 s. ISBN 978-80-7294-260-2.

KAVANAGH, Dennis. *British Politics – Continuities and Change*. Oxford : Oxford University Press, 1990. 400 p. ISBN 978-0198782704.

KISSINGER, Henry. *Umění diplomacie: Od Richelieua k pádu Berlínské zdi*. Praha : Prostor, 1996. 946 s. ISBN 80-85190-59-1.

KORDA, Jakub. *Úvod do studia televize*. Olomouc : Univerzita Palackého, 2005. 77 s. ISBN 80-244-1135-0.

KÜBLER- ROSS, Elisabeth. *On Death and Dying What the dying have to teach doctors, nurses, clergy and their own families*. New York and London : Routledge, 2008. 240 p. ISBN 0-203-88965-7.

LAVENDER, Andrew. Edge of Darkness In BRANDT, George W. et al. *British Television Drama in the 1980s*. Cambridge : Cambridge University Press, 1993. 103-118 p. ISBN 978-0521427234.

LOVELOCK, James. *Gaia vrací úder*. Praha: Academia, 2009. 196 s. ISBN 978-80-200-1687-4.

LOVELOCK, James. *Gaia:živoucí planeta*. 1.vyd. Praha : Mladá fronta, Ministerstvo životního prostředí, 1994. 224 s. ISBN 90-204-0436-8.

LOVELOCK, James. *Gaia A New Look At Life On Earth*. 4 vyd. Oxford : Oxford University Press, 2000. 148 p. ISBN 0-19-286218-9.

MORGAN, Kenneth O. *Dějiny Británie*. Praha:Nakladatelství Lidové noviny, 1999. 656 s. ISBN 978-80-7106-432-9.

NÁLEVKA, Vladimír. *Studená válka*. Praha : Triton, 2003. 234 s. ISBN 80-7254-327-X.

New Scientist no. 1594, vol. 117. 1988. ISSN 0262-4079.

NOLAN, Cathal J. *The Greenwood Encyclopedia of International Relations*. New York/Westport:Greenwood, 2002. 2000 p. ISBN 978-0313307430.

PIXLEY, Andrew. Get It While It's Hot: Flashback – Edge of Darkness (Part One). *TV Zone* (163) June 2003. 52–57 p. ISSN 0957-3844.

PIXLEY, Andrew. Into The Shadows: Flashback – Edge of Darkness (Part Two). *TV Zone* (164) July 2003. 48–53 p. ISSN 0957-3844.

PURVIS, Thomas L. *Encyklopedie Dějin USA*. Praha : Ivo Železný, 2000. 575s. ISBN 80-237-3889-5.

SCHNEIDER, Jay editor. *1001 filmů, které musíte vidět, než umřete*. Praha : Volvox Globator, 2007, 960 s. ISBN 978-80-7207-641-3.

SCHWEIZER, Peter. *Reaganova válka*. Praha : Ideál, 2007. 351 s. ISBN 978-80-86995-04-5.

THOMPSONOVÁ, Kristin; BORDWELL, David. *Dějiny filmu*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2007. 872 s. ISBN 978-80-7106-898-3.

TINDALL, George B., SHI, David E. *Dějiny Spojených Států Amerických*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2008. 904 s. ISBN 978-80-7106-588-3.

VARNER, Gary R. *The mythic forest, the green man and the spirit of nature: the re-emergence of the spirit of nature from ancient times into modern society*. New York : Algora Publishing, 2006. 232 p. ISBN 978-0875864358.

6. Internetové zdroje

American President: An Online Reference Resource. 2006. *Address to the Nation on National Security (March 23, 1983)*. [online]. [cit. 26. 03. 2011]. Dostupné z WWW: < <http://millercenter.org/scripps/archive/speeches/detail/5454> >.

BOYCE, Frank Cottrell. The Guardian. 2010. "*Edge of Darkness: 'Its mad, poetic ambition still makes its presence felt'*" [online]. [cit. 10. 03. 2011]. Dostupné z WWW: < <http://www.guardian.co.uk/tv-and-radio/2010/jan/26/frank-cottrell-boyce-edge-of-darkness?INTCMP=SRCH> >.

BFI. 2006. *The BFI TV 100 an introduction* [online]. [cit. 16. 02. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.bfi.org.uk/features/tv/100/articles/100.html>>.

ČSFD. 2001. *Edge of Darkness (1986)* [online]. [cit. 16. 02. 2011]. Dostupné z WWW: < <http://www.csfd.cz/film/82171-edge-of-darkness/> >.

FLEMING, Michael. Variety. 2011. *De Niro exits 'Edge of Darkness'*" [online]. [cit. 24. 04. 2011]. Dostupné z WWW: < <http://www.variety.com/article/VR1117991604> >.

FRENCH, Philip. The Guardian. 2010. *'Edge of Darkness'*" [online]. [cit. 24. 04. 2011]. Dostupné z WWW: < <http://www.guardian.co.uk/film/2010/jan/31/edge-of-darkness-review-philip-french> >.

FUKA, František. FFFilm. 2007. *Recenze: Na hraně temnoty [Edge of Darkness] - 60%* [online]. [cit. 24. 04. 2011]. Dostupné z WWW: < <http://fffilm.fuxoft.cz/2010/02/recenze-na-hrane-temnoty-edge-of.html> >.

HUNT, Tristram. The Guardian. 2010. *The charge of the heavy brigade*. [online]. [cit. 26. 03. 2011]. Dostupné z WWW: < <http://www.guardian.co.uk/theguardian/2006/sep/04/features5> >.

INGLIS, Fred. 2000. "*Edge of Darkness - Interpreting Topical Trash*" [online]. [cit. 15. 04. 2011]. Dostupné z WWW: < <http://fabulousbakers.tripod.com/edge/analysis01.html>>.

KIBBLE, Jack. 2001. Off the Telly. "*Let's All Hide in the Linen Cupboard*" [online]. [cit. 10. 03. 2011]. Dostupné z WWW: < http://www.offthetelly.co.uk/?page_id=1835>.

LAWSON, Mark. 2008. "*TV matters: Burn Up turns up the temperature*" [online]. [cit. 15. 03. 2011]. Dostupné z WWW: < <http://www.guardian.co.uk/culture/tvandradioblog/2008/jul/17/tvmattersburnup?INTCMP=SRCH>>.

IMDB. 1990. "*Edge of Darkness*" (1985) – *Company credits* [online]. [cit. 16. 02. 2011]. Dostupné z WWW: < <http://www.imdb.com/title/tt0090424/companycredits>>.

IMDB. 1990. *When the Wind Blows* (1986) – *Plot Summary* [online]. [cit. 23. 04. 2011]. Dostupné z WWW: < <http://www.imdb.com/title/tt0090315/plotsummary/>>.

IMDB. 1990. *In the King of Prussia* (1983) – *Plot Summary* [online]. [cit. 23. 04. 2011]. Dostupné z WWW: < <http://www.imdb.com/title/tt0084130/plotsummary/>>.

IMDB. 1990. *Testament* (1983) – *Plot Summary* [online]. [cit. 23. 04. 2011]. Dostupné z WWW: < <http://www.imdb.com/title/tt0086429/plotsummary/>>.

Independent. 1990. '*Belgrano' ordered to attack British ships on day before sinking, secret report reveals* [online]. [cit. 20. 04. 2011]. Dostupné z WWW: < <http://www.independent.co.uk/news/uk/politics/belgrano-ordered-to-attack-british-ships-on-day-before-sinking-secret-report-reveals-577867.html> >.

Northmoor. 2001. *Director's notes* [online]. [cit. 23. 04. 2011]. Dostupné z WWW: < <http://fabulousbakers.tripod.com/edge/notes2.html>>.

PATTERSON, John. Guardian. 2010. "*Martin Campbell: Living on the edge*" [online]. [cit. 10. 03. 2011]. Dostupné z WWW: < <http://www.guardian.co.uk/film/2010/jan/26/martin-campbell-edge-of-darkness-interview?INTCMP=SRCH>>.

SALE, Jonathan. The Guardian. 2011. "*Troy Kennedy Martin obituary*" [online]. [cit. 10. 03. 2011]. Dostupné z WWW: < <http://www.guardian.co.uk/books/2009/apr/11/thatcher-and-the-arts?INTCMP=SRCH>>.

UK Parliament. *Nuclear Energy Option in the UK 2003*. [online]. [cit. 16. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.parliament.uk/documents/post/postpn208.pdf>>.

WIKIPEDIA. 2001. "*Edge of Darkness(soundtrack)*" [online]. [cit. 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Edge_of_Darkness_%28soundtrack%29>.

WIKIPEDIA. 2001. "*Operation Jedburgh*"[online]. [cit. 04. 04. 2011]. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Operation_Jedburgh>.

7. Audiovizuální zdroje

Magnox: The Secrets of Edge of Darkness. [Bonusový materiál na DVD]. BBC Worldwide, 2003.

Did You See... ? [Bonusový materiál na DVD]. BBC Worldwide, 2003.

Breakfast Time – Interview with Bob Peck [Bonusový materiál na DVD]. BBC Worldwide, 2003.

8. Prameny

Edge Of Darkness - The Complete Series [1985], BBC Worldwide, 2003.

9. Obrazová příloha

a) Tři setkání u stolu

V druhé epizodě, v londýnském baru, se Craven seznamuje s Jedburghem (2.epizoda)

Na společné misi do Northmooru, spolu obědvají v krytu (5.epizoda)

Dvojice otrávena plutoniem si pobrukuje „Time Of the Preacher“ (6.epizoda)

b) Nazoomovaný obraz

Craven vyzvedává Emmu (1.epizoda)

Clemmy čeká na Cravena na baru (4.epizoda)

c) Jedburghovy převleky

(3.epizoda)

(4.epizoda)

(6.epizoda)

d) McCroon

McCroon, přestože drží zbraň, stojí v podřízené pozici proti Cravenovi (4.epizoda)

e) Jedburgh před symbolem NATO

Jedburgh v „ukřížované“ kompozici (6.epizoda)

f) ‚Olympský‘ nadhled

(1. epizoda)

g) Craven v přírodě

(6. epizoda)

h) Prohlídka pokoje (1. epizoda)

i) Karikatura – *Edge of Darkness* jako program, kterému je třeba věnovat plnou pozornost

„Myslím, že chce být nechán o samotě“ –
karikatura z Radio Times